

4
05.06.2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»**

ФАКУЛЬТЕТ БІЗНЕСУ ТА СФЕРИ ОБСЛУГОВУВАННЯ

**КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ, БІЗНЕСУ ТА МАРКЕТИНГОВИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**



БОНДАР Вадим Васильович
(студент групи ЗПВ-20-1)

БАКАЛАВРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ
ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА**

(представлена на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»
галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності
076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»)

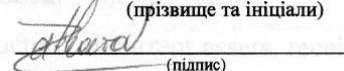
Допущено до захисту
протокол № 5
від 03.06.2024
зав. кафедри менеджменту,
бізнесу та маркетингових технологій
д.е.н., проф. Остапчук Т.П.

Керівник роботи:
Д.е.н., проф. Цаль-Цалко Ю.С.
(наукове звання, прізвище та ініціали)



(підпис)

Рецензент
PhD.Захаров Д.М.
(прізвище та ініціали)



(підпис)

Житомир, 2024

Анотація

Бондар В.В. Ефективність використання оборотних активів підприємства. Рукопис.

Бакалаврська кваліфікаційна робота представлена на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр», галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Державний університет «Житомирська політехніка», Житомир, 2024.

У бакалаврській кваліфікаційній роботі розглянуто особливості ефективності використання оборотних активів підприємства та визначено напрями удосконалення відповідного процесу.

Ключові слова: оборотні активи, ефективність, структура оборотних активів, дебіторська заборгованість, ефективність використання оборотних активів.

Annotation

Bondar V.V. Efficiency of use of current assets of the enterprise. Manuscript.

The bachelor's qualification work is presented for obtaining the degree of higher education «bachelor», field of knowledge 07 «Management and administration» specialty 076 «Entrepreneurship, trade and exchange activity». Zhytomyr Polytechnic State University, Zhytomyr, 2024.

In the bachelor's qualification work, the features of the efficiency of the use of current assets of the enterprise are considered and the directions for improvement of the relevant process are determined.

Keywords: current assets, efficiency, structure of current assets, receivables, efficiency of use of current assets.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна сутність оборотних активів підприємства.....	6
1.2. Економічний механізм ефективності використання оборотних активів підприємства	16
1.3. Методичні основи оцінки ефективності використання оборотних активів.....	25
1.4. Нормативно-правове забезпечення ефективності використання оборотних активів	32
Висновки до розділу 1	36
РОЗДІЛ 2. АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ТЗОВ «ВП «БУДПРОМВИРІБ» ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ.....	38
2.1. Організаційно-правова характеристика Тзов «ВП «Будпромвиріб» як суб'єкта господарювання.....	38
2.2. Діагностика фінансово-економічної діяльності підприємства	45
2.3. Оцінка ефективності використання оборотних активів Тзов «ВП «Будпромвиріб».....	58
2.4. Напрямки оптимізації обсягу і структури оборотних активів підприємства.....	68
Висновки до розділу 2	75
ВИСНОВКИ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	82
ДОДАТКИ.....	91

ВСТУП

Актуальність теми. На сучасному етапі становлення та розвитку ринкових відносин в Україні набуває актуальності проблема побудови вдосконаленого механізму управління оборотними активами, що в подальшому дасть змогу підприємствам ефективно функціонувати. Підвищення операційної мобільності, зниження рівня заборгованості, забезпечення платоспроможності та фінансової стійкості – всі ці проблеми безпосередньо пов'язані з питанням ефективного управління оборотними активами підприємства. Тому вдосконалення механізму ефективного використання оборотних активів є одним з найважливіших аспектів успішного функціонування не лише суб'єкта господарювання, але й економіки в цілому.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питань щодо вдосконалення механізму управління оборотними активами підприємства присвячено праці таких відомих вітчизняних та зарубіжних економістів, як: Бланк І.О., Гринюк І.М., Коваленко Л.О., Нашкерська Г.В., Шелудько В.М., Рудь І.Ю., Чмихун Д.І., Стоянова К.С., Ковальов В.В., Бірюченко С.Ю., Соколенко В.В., Титенко Л.В. та ін. Незважаючи на значну кількість досліджень у сфері вдосконалення механізму управління оборотними активами підприємств, дослідження цього процесу, його сутності, особливостей, факторів, що впливають на здійснення даного управління, вимагають подальшої розробки.

Зазначене обумовило вибір теми, постановку мети та завдань бакалаврської кваліфікаційної роботи. Обрана тема повністю відповідає проблемам напряму підготовки за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Метою бакалаврської кваліфікаційної роботи є розробка теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення ефективності використання оборотних активів підприємства. Досягнення мети передбачало формування та вирішення наукових і практичних завдань:

- дослідити економічну сутність оборотних активів підприємства;
- проаналізувати джерела формування та принципи ефективності використання оборотних активів;
- дослідити методичні основи оцінки ефективності використання оборотних активів;
- розглянути нормативно-правове забезпечення ефективності використання оборотних активів;
- надати організаційно-економічну характеристику підприємства;
- провести діагностику фінансово-економічної діяльності підприємства;
- оцінити ефективність використання оборотних активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб»;
- запропонувати напрямки оптимізації обсягу та структури оборотних активів підприємства.

Об’єктом дослідження є формування та використання оборотних активів підприємства.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають в процесі формування та використання оборотних активів підприємства на ТзОВ «ВП «Будпромвиріб».

Методи дослідження. Теоретичну основу дослідження становить системний підхід до вивчення економічних процесів, наукові та методичні розробки щодо питань організації процесів аналізу та діагностики. У роботі використано матеріали наукових досліджень закордонних і вітчизняних провідних учених і фахівців в галузі формування ефективної моделі діагностики фінансового стану підприємства. Методичну основу дослідження становлять методи аналізу і синтезу, індукції і дедукції, логічного та співставного аналізу, системного підходу, статистичного аналізу тощо.

Інформаційною базою дослідження виступили наукові фахові, навчальні та методичні публікації провідних вітчизняних та зарубіжних

вчених, чинне законодавство України, статистичні дані, дані фінансової та управлінської звітності ТзОВ «ВП «Будпромвиріб».

Практичне значення одержаних результатів. Реалізація наданих пропозицій сприятиме підвищенню ефективності господарювання суб'єктів підприємницької діяльності.

Структура та обсяг бакалаврської кваліфікаційної роботи. Бакалаврська кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних літературних джерел, додатків. Основний зміст роботи викладено на 91 сторінці друкованого тексту. Робота містить 18 таблиць та 12 рисунків. Список використаних джерел налічує 65 найменувань. Робота містить 3 додатки.

.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна сутність оборотних активів підприємства

Діяльність підприємства будь-якої галузі неможлива без ефективного управління капіталом, який вкладено в його оборотні та необоротні активи. Оборотний капітал підприємства повинен мати високу кількість оборотів, що пов'язано з ефективністю управління його окремими елементами, а особливе значення має саме власний оборотний капітал, який є важливим джерелом фінансування даних активів підприємства, а його наявність та рентабельність, суттєво впливає на фінансовий стан підприємства будь-якої галузі.

Актуальним в сучасних умовах для ефективного функціонування підприємств є визначення напрямів управління його оборотними активами, які мають велику питому вагу в загальній сукупності активів та дефіцит власних джерел фінансування, що негативно впливає на фінансовий стан підприємства. Ефективне управління об'єктом діяльності будь-якого підприємства починається з якісного економічного аналізу, який формує його напрями, вибір інструментів та методів на підставі сформованої системи показників. В сучасних ринкових умовах необхідним етапом є забезпечення підприємств оборотними активами. Вони виступають одним з найважливіших елементів успішного функціонування суб'єктів господарювання. Якщо оборотних активів недостатньо, то підприємство не має можливості виконувати свої зобов'язання в повному обсязі. Безперервність процесу виробничої та комерційної діяльності потребує постійного інвестування коштів у елементи оборотних активів для здійснення розширеного відтворення.

На кожному етапі розвитку, як світової, так і української економіки, існували різні підходи до визначення поняття «оборотні активи». В змісті даного терміну й закладена основна суть ефективного управління оборотними активами. Більш детально багатоваріантність даного поняття наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Визначення оборотних активів підприємства в літературних джерелах

Автори	Визначення оборотних активів підприємства
І.О. Бланк	Оборотні активи – це сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують його поточну виробничо-комерційну діяльність та повністю споживаються протягом одного операційного циклу
І.М. Гринюк	Оборотні активи – це та частина майна, яка використовується протягом одного виробничого циклу й повністю переносить свою вартість на вартість продукції, що виробляється, змінюючи свою натурально-речову форму
Л.О. Коваленко, Л.М. Ремньова	Оборотні активи – це активи, що споживають у ході виробничого процесу продовж року, або операційного циклу, що перевищує 12 місяців через специфіку виробництва, а тому такі, котрі повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції
Г.В. Нашкерська	Оборотні активи – це грошові кошти, що вкладені для створення оборотних виробничих фондів і фондів обігу з метою забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції
В.М. Шелудько	Оборотні активи – це активи, що обслуговують господарський процес і забезпечують його неперервність

Джерело: сформовано автором на основі [3; 9]

Узагальнюючи визначення, наведені вище, під оборотними активами слід розуміти поняття, що характеризує сукупність майнових цінностей підприємства, котрі обслуговують поточну виробничо-комерційну діяльність, призначені для реалізації чи споживання протягом одного операційного циклу чи дванадцятих місяців з дати балансу, повністю переносять свою вартість на вартість виготовленої продукції та забезпечують безперервність процесу виробництва й реалізації продукції.

Ефективне управління оборотними активами підприємства дає змогу визначити оптимальний обсяг та структуру оборотних активів, зменшити витрати на фінансування та підтримку певного їх обсягу, забезпечити ліквідність та платоспроможність підприємства, виробити оптимальний обсяг товарно-матеріальних запасів, покращити управління дебіторською

заборгованістю та грошовими коштами тощо [6, с. 330].

Відповідно, управління оборотними активами – це цілеспрямована діяльність підприємства, пов'язана із визначенням величини оборотних активів, ризику виникнення збитків, одержуваних у результаті нестачі певних складових оборотних активів, а також пов'язана з контролем над їх формуванням, використанням і створенням відповідних організаційних передумов [11, с. 262].

В економічній літературі спостерігається велика кількість тлумачень управління оборотними активами підприємства. Більш детально різні підходи до розкриття цього поняття наведено в табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Методичні підходи до визначення сутності поняття «управління оборотними активами»

Автори	Визначення управління оборотними активами підприємства
І.О. Бланк	Управління оборотними активами – це система принципів і метод розробки й реалізації управлінських рішень, пов'язаних з установленням оптимальних розмірів їх обсягу та структури, які задовольняють потреби підприємства в окремих їх видах, і залученням різних джерел та в різноманітних формах для здійснення господарської діяльності підприємства
В.В. Ковальов, В.В. Бочаров	Управління оборотними активами – це визначення їх величини та структури, джерела їх покриття й співвідношення між ними, достатніх для забезпечення довгострокової ефективної господарської діяльності організації
О.С. Філімоненков	Управління оборотними активами – це створення мінімального обсягу оборотних активів, що забезпечує безперервність виробництва, раціональне розміщення наявних оборотних активів, поповнення оборотних активів за рахунок власних і позикових джерел, контроль за ефективністю використання оборотних активів

Джерело: сформовано автором на основі [3; 9]

Узагальнюючи визначення, наведені вище, під управлінням оборотними активами слід розуміти поняття, що характеризує процес впливу на обсяг і структуру оборотних активів, а також джерел їх формування з метою підвищення ефективності їх використання.

Під системою управління оборотними активами необхідно усвідомлювати сукупність відокремлених, але пов'язаних між собою

елементів, що забезпечують цілеспрямований вплив на об'єкт управління, шляхом реалізації функцій управління через використання сформованих методів, засобів, механізмів і фінансово-економічних інструментів за умови врахування внутрішніх та зовнішніх загроз та з метою забезпечення належного рівня фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства [11, с. 262].

Головна мета управління оборотними активами полягає у формуванні їх необхідного обсягу, досягненні оптимального складу для нормального функціонування підприємства, а також у забезпеченні найефективнішого використання оборотних активів у фінансово-господарській діяльності. На визначення даної мети впливають два основні фактори. По-перше, швидка зміна зовнішнього середовища зумовлює прийняття рішень про обсяг всіх складових оборотних активів, які повинні забезпечувати безперервність діяльності підприємства, задовольняти достатній рівень його ліквідності й платоспроможності. По-друге, управління оборотними активами повинно орієнтуватись на забезпечення потенційної можливості підприємства отримувати грошові надходження від використання кожної складової [14, с. 45]. Досягнення цієї мети припускає вирішення наступних завдань управління оборотними активами підприємства:

- формування оптимального складу і структури оборотних засобів;
- обґрунтоване визначення потреби підприємства в оборотних активах;
- забезпечення безперебійності виробничого процесу;
- мінімізація ризиків і втрат, пов'язаних з формуванням й використанням оборотних активів;
- максимізація ефективності використання оборотного капіталу в діяльності підприємства [15, с. 13].

Відповідно до зазначених вище завдань, до об'єктів управління, традиційно відносять загальний обсяг оборотних активів та обсяг в розрізі основних видів і структури. В основному, об'єктом управління виступають

товарні запаси в процесі формування, зберігання й реалізації, кредити, дебіторська заборгованість, грошові залишки, а також економічні відносини, що виникають у процесі кругообігу оборотного капіталу [17]. Щодо класифікації оборотних активів, то її можна проводити за багатьма класифікаційними ознаками, основні з яких згруповані у табл. 1.3 [22, с. 29].

Таблиця 1.3

Класифікація оборотних активів

№ з/п	Класифікаційні ознаки	Види оборотних активів
1.	За джерелами фінансування	- Валові оборотні активи; - Чисті оборотні активи (робочий капітал); - Власні оборотні активи.
2.	За видами	- Виробничі запаси; - Незавершене виробництво; - Запаси готової продукції; - Дебіторська заборгованість; - Грошові активи.
3.	За формою функціонування	- Матеріальні; - Фінансові.
4.	За функціональним призначенням	- Оборотні виробничі фонди; - Фонди обігу.
5.	За участю у різних видах діяльності	- Ті, що обслуговують операційну діяльність; - Ті, що обслуговують фінансову діяльність; - Ті, що обслуговують інвестиційну діяльність.
6.	За періодом функціонування	- Постійна частина; - Змінна частина.
7.	За можливістю планування і нормування	- Нормовані; - Ненормовані.
8.	За ступенем ліквідності	- У абсолютно ліквідній формі; - Високоліквідні; - Середньоліквідні; - Низьколіквідні; - Неліквідні.
9.	За рівнем ризику вкладення капіталу	- З мінімальним ризиком вкладення; - З невеликим ризиком вкладення; - З середнім ризиком вкладення; - З високим ризиком вкладення.
10.	За характером обслуговування операційного процесу	- Ті, що обслуговують виробничий цикл; - Ті, що обслуговують фінансовий цикл.
11.	За виконуваними функціями	- Забезпечення безперебійності виробництва; - Підтримання платоспроможності.
12.	За здатністю перенесення своєї вартості на новостворену продукцію	- Ті, що переносять свою вартість; - Ті, що не переносять свою вартість.
13.	За приналежністю до предметів праці	- Предмети праці; - Не є предметом праці.

Розпочнемо нашу класифікацію з однієї з найважливіших ознак – джерела фінансування. З цієї точки зору можна виділити активи, які формуються з усіх можливих джерел фінансування – власного капіталу, довгострокових і короткострокових зобов'язань. Ці активи називаються валовими оборотними активами. Також можна виділити активи, які формуються за рахунок довгострокових джерел фінансування, таких як довгострокові пасиви – власний капітал і довгострокові зобов'язання. Ці активи називаються чистими оборотними активами. І нарешті, активи, які формуються виключно за рахунок власного капіталу, називаються власними оборотними активами [22].

Оборотні активи можуть бути класифіковані за видами наступним чином: виробничі запаси, незавершене виробництво, готову продукцію (збутові запаси), дебіторську заборгованість, грошові кошти і поточні фінансові інвестиції. Загальний елементний склад оборотних активів представлено на рисунку 1.1.

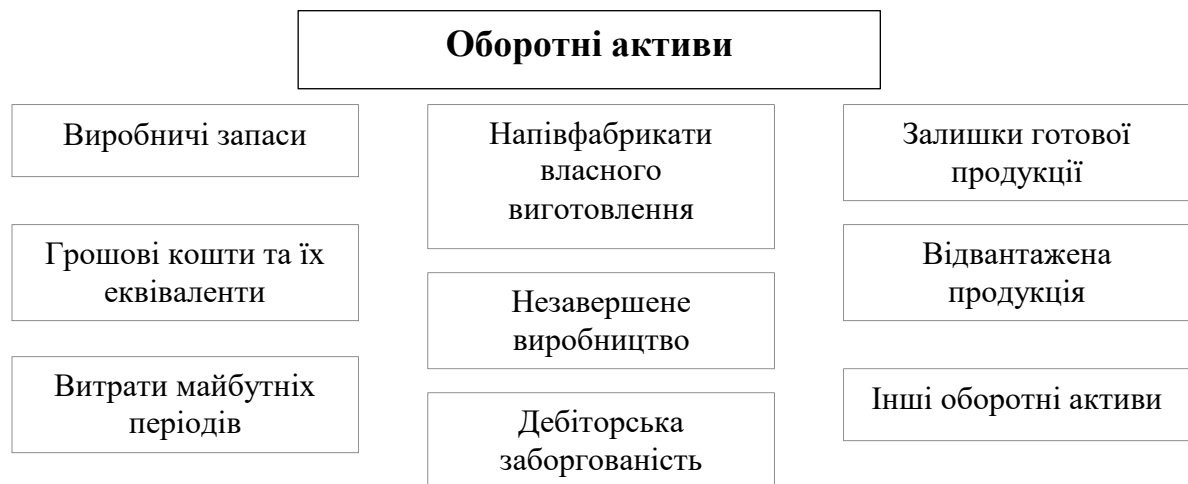


Рис. 1.1. Елементний склад оборотних активів

Джерело: [29, с. 50].

Слід підкреслити, що виробничі запаси мають обов'язково включати незавершене виробництво, яке є одним із найважливіших компонентів оборотних активів. Ця стадія виробництва характеризується найбільш інтенсивною матеріальною і вартісною трансформацією оборотних активів. Саме на етапі незавершеного виробництва відбувається поєднання засобів

виробництва з робочою силою, що призводить до утворення собівартості продукції та формування доданої вартості. Від успішності цього етапу залежить результативність усієї діяльності підприємства, тому ігнорування незавершеного виробництва або недостатнє приділення йому уваги є неприпустимим. Включення незавершеного виробництва як окремого виду оборотних активів є об'єктивною необхідністю.

За формою функціонування оборотні активи бувають матеріальними і фінансовими [34].

За функціональним призначенням оборотні активи поділяються на дві основні категорії: оборотні виробничі фонди і фонди обігу. До оборотних виробничих фондів відносяться запаси сировини, матеріалів, паливно-мастильних матеріалів, запасні частини, тара, а також незавершене виробництво, напівфабрикати власного виробництва та витрати майбутніх періодів, які включаються в виробництво. Щодо фондів обігу, до них відносяться товарно-матеріальні цінності, які можуть перебувати як на складі, так і вже відвантажені, а також грошові кошти та дебіторська заборгованість.

Оборотні активи в основному призначені для обслуговування операційної діяльності підприємства, проте вони також можуть бути задіяні в інвестиційній та фінансовій діяльності. З цієї причини вони поділяються на три категорії залежно від видів діяльності, які вони обслуговують. Перша група - оборотні активи, які обслуговують операційну діяльність, що є класичним та стандартним варіантом використання. Друга група - оборотні активи, що обслуговують інвестиційну діяльність, такі як сировина та матеріали, використані при формуванні необоротних активів, таких як споруди та будівлі. Нарешті, третя група - оборотні активи, призначені для фінансової діяльності, наприклад, при обслуговуванні власного капіталу через виплату дивідендів.

Оборотні активи можна розділити на постійну і змінну частини в залежності від тривалості їх функціонування. Постійна частина є та, яка

залишається стабільною протягом всього операційного циклу або не піддається впливу сезонних або циклічних коливань. Це може бути обсяг запасів, що залишається практично незмінним протягом всього року, або запаси, які підприємство має в розпорядженні після досягнення точки операційного мінімуму. Змінна частина оборотних активів залежить від циклічних коливань потреби підприємства у оборотному капіталі і може бути пов'язана з формуванням сезонних або цільових запасів. Ці активи змінюються в залежності від потреби підприємства у різні періоди року.

За можливістю планування і нормування оборотні активи поділяються на нормовані і ненормовані. До нормованих належать всі активи групи оборотних виробничих фондів, а також частина фондів обігу, а саме - готова продукція на складі (рис. 1.2).

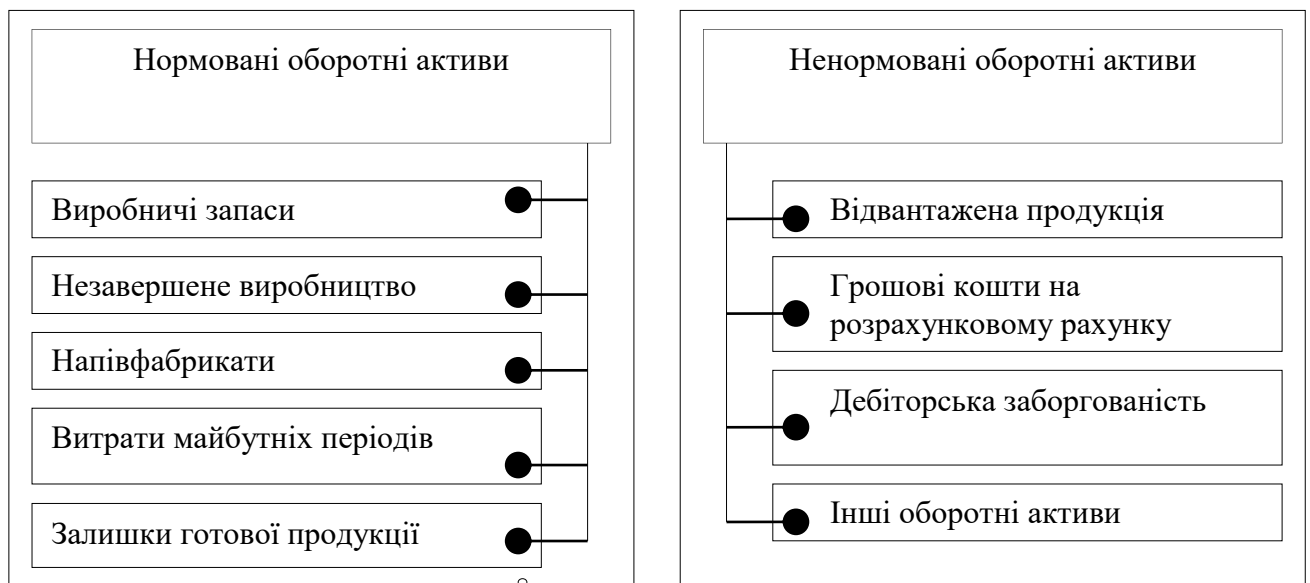


Рис. 1.2. Класифікація оборотних активів за нормованістю

Джерело: [4]

За ступенем ліквідності оборотні активи поділяються на: абсолютно ліквідні, високоліквідні, середньоліквідні, низьколіквідні і неліквідні. Оборотні активи в абсолютно ліквідній формі не вимагають, реалізації і являють собою готові засоби платежу. До складу оборотних активів такого виду відносять грошові кошти в касі і на розрахункових рахунках. Високоліквідні оборотні активи можуть бути швидко перетворені

(конвертовані) в грошову форму (як правило, у термін до одного місяця) без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості з метою своєчасного забезпечення платежів по поточних фінансових зобов'язаннях. До високоліквідних оборотних активів підприємства відносять короткострокові фінансові вкладення та короткострокову дебіторська заборгованість.

Середньоліквідні оборотні активи можуть бути перетворені в грошову форму без відчутних втрат своєї поточної ринкової вартості в термін до шести місяців. До середньо ліквідних оборотних активів підприємства відносять, всі види дебіторської заборгованості, крім короткострокової і безнадійної, запаси готової продукції, призначеної до реалізації.

Низьколіквідні оборотні активи можуть бути перетворені в грошову форму без утрат своєї поточної ринкової вартості лише після закінчення значного періоду часу (від півроку і вище). До таких оборотних активів відносять: запаси сировини і напівфабрикатів, запаси малоцінних та швидкозношуваних предметів.

Неліквідні оборотні активи характеризують ті оборотні активи підприємства, що самостійно реалізовані бути не можуть. До таких оборотних активів відносять безнадійну дебіторську заборгованість, витрати майбутніх періодів.

За рівнем ризику вкладення капіталу оборотні активи промислового підприємства поділяються на оборотні активи із мінімальним, невеликим, середнім і високим ризиком вкладання.

До оборотних активів з мінімальним рівнем ризику вкладання відносяться грошові кошти в національній і іноземній валюті, короткострокові фінансові вкладення. До оборотних активів з невеликим ризиком вкладання капіталу відносяться дебіторська заборгованість (крім сумнівної), виробничі запаси (крім залежаних), залишки готової продукції і товарів. До оборотних активів з середнім ризиком вкладання капіталу відносяться незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів. До оборотних активів з високим ризиком вкладання капіталу відносяться

сумнівна дебіторська заборгованість, залежані виробничі запаси, готова продукція та інше [4].

За характером обслуговування і операційного процесу оборотні активи поділяються на ті, що обслуговують виробничий цикл і що обслуговують фінансовий цикл.

За виконуваними функціями оборотні активи поділяються на ті, що призначенні для забезпечення безперебійності процесу виробництва і реалізації продукції, і ті, що мають забезпечити підтримання платоспроможності підприємства.

Отже, ми можемо зробити такі висновки:

1. Оборотні активи і оборотний капітал - це окремі економічні категорії, що відрізняються одна від одної.

2. Оборотні активи – це економічні ресурси, використовувані підприємством у його господарській діяльності. Вони сформовані через інвестування оборотного капіталу та мають здатність генерувати економічний ефект. Ці активи перебувають у постійному обороті, змінюючи матеріально-речову форму, переносять свою вартість на створений продукт повністю і одразу, споживаються протягом операційного циклу, обслуговують операційну діяльність та є важливим фактором ефективності, ліквідності, ризику і часу.

Отже, оборотні активи підприємства розглядаються як сукупність матеріальних і фінансових активів, які шляхом структурної трансформації здійснюють безперервний кругообіг форм вартості з метою постійного відновлення процесу виробництва, одержання прибутку, підтримки нормальної ліквідності підприємства і повинні повністю використовуватися протягом одного календарного року або операційного циклу.

1.2. Економічний механізм ефективності використання оборотних активів підприємства

За останні роки вітчизняні промислові підприємства втратили значну частину власного оборотного капіталу, а в структурі оборотних активів найбільшу долю займає дебіторська заборгованість, яка постійно зростає. Одночасно, в структурі джерел формування оборотних активів найбільшу долю займає кредиторська заборгованість. Відбувається постійне зменшення оборотних активів у сфері виробництва і накопичення їх у розрахунках, а в результаті цього підприємствам в обіг потрібно залучати додаткові фінансові ресурси. Отже, проблема управління оборотними активами та джерелами їх формування в сучасних умовах є актуальною і потребує негайного вирішення.

Система управління оборотними засобами - це система цілеспрямовано організованих взаємодій між об'єктом (елементами оборотних активів і джерелами їх фінансування та економічними відносинами в процесі їх формування та використання в межах даної економічної системи та у взаємозв'язку із зовнішнім середовищем) та суб'єктом управління (органами управління підприємства, які причетні до прийняття управлінських рішень щодо ефективного функціонування оборотних активів і капіталу) шляхом реалізації функцій управління із застосуванням комплексу методів, засобів і фінансово-економічних інструментів дослідження і трансформації взаємопов'язаних процесів формування та використання оборотних активів і джерел їх фінансування за обсягом, складом, структурою з урахуванням дії на них чисельних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища [7].

Управління оборотними активами — це складний процес. Його складність залежить від таких умов, як: обсяг оборотного капіталу, що використовується в операційному процесі; різні види активів, що формуються за рахунок обсягу оборотного капіталу; прискорення обороту капіталу і забезпечення постійної платоспроможності підприємства тощо [9].

Першочерговими проблемами в управлінні оборотними активами є: управління запасами, дебіторською заборгованістю, грошовими коштами, визначення джерел фінансування.

Система управління оборотними активами представляє собою частину загальної фінансової стратегії підприємства, що полягає у формуванні необхідного обсягу і складу оборотних активів, раціоналізації й оптимізації структури джерел їх фінансування [10].

Відповідно до зазначеної мети та завдань, управління оборотними активами підприємства має здійснюватися за схемою, представленою на рис. 1.3.



Рис. 1.3. Структурно-логічна схема управління оборотними активами підприємства

Джерело: [9]

На управління оборотними активами підприємства впливають безліч

факторів, які можна розділити на зовнішні та внутрішні. До зовнішніх факторів належать: ступінь розвитку фінансового ринку, конкурентне середовище, нецінові детермінанти попиту, законодавча база регулювання, відносини з контрагентами. До внутрішніх – виробнича технологія підприємства, облікова політика підприємства, кваліфікація фінансових менеджерів, організаційна структура та стратегічні цілі підприємства [16, с. 17].

Управління оборотними активами повинно передбачати встановлення їх науково-обґрунтованої величини та раціоналізацію тривалості їх обороту. При цьому обґрунтування величини оборотних коштів має здійснюватися у розрізі кожного їх різновиду. А саме, необхідно зосередити найбільшу увагу на тих видах оборотних активів підприємства, які займають значну частку в загальній їх вартості за балансом. В свою чергу, структура оборотних активів є різною у різних підприємств, адже диференціація структури оборотних коштів суттєво залежить від їх галузевої приналежності. Відповідно, оптимальна структура оборотних активів підприємства може відрізнятися у підприємств, які провадять різні види економічної діяльності [17].

Наприклад, для сільськогосподарських підприємств (сільське, лісове та рибне господарства) найбільш сприятлива поміркована модель управління оборотними активами, адже вона дозволяє створити страхові резерви на випадок несприятливих природних умов, неврожаю і при цьому задовольнити потреби в оборотних коштах для поточної діяльності. З метою дослідження змін обсягу оборотних активів необхідно проаналізувати їх структуру.

Проведені дослідження дали змогу сформулювати методологічні засади управління оборотними активами підприємств. Їх представлено на рис. 1.4.

Основну мету управління оборотними активами доцільно трактувати наступним чином: забезпечення оптимальних обсягів всіх їх складових, які сприятимуть підвищенню економічної вигоди підприємства. Визначення

такої мети пов'язано з двома основними фактами.

Система управління оборотними активами підприємства розробляється за такими основними етапами:

1. Аналіз оборотних активів підприємства в попередньому періоді включає п'ять етапів. На першому етапі аналізу розглядається динаміка загального обсягу оборотних активів підприємства; темпи зміни середньої їх суми в зіставленні з темпами зміни обсягу реалізації продукції і середньої суми всіх активів; динаміка питомої ваги оборотних активів у загальній сумі активів підприємства.



Рис. 1.4. Методологічні засади управління оборотними активами

Джерело: [4]

На другому етапі аналізу розглядається динаміка складу оборотних активів підприємства в розрізі основних їх видів: запасів сировини,

матеріалів і напівфабрикатів; запасів готової продукції; дебіторської заборгованості; залишків грошових активів. На даному етапі аналізу розраховуються та вивчаються темпи зміни суми кожного із цих видів оборотних активів у зіставленні з темпами зміни обсягу виробництва й реалізації продукції; розглядається динаміка питомої ваги основних видів оборотних активів у загальній їх сумі. Аналіз складу оборотних активів підприємства за окремими їх видами дозволяє оцінити рівень ліквідності.

На третьому етапі аналізу вивчається оборотність окремих видів оборотних активів у загальній їх сумі. Цей аналіз проводиться з використанням показників – коефіцієнта оборотності та періоду обороту оборотних активів. Встановлюється загальна тривалість і структура операційного, виробничого й фінансового циклів підприємства; досліджуються основні фактори, що впливають на тривалість цих циклів.

На четвертому етапі визначається рентабельність оборотних активів, досліджуються фактори, що її формують.

На п'ятому етапі аналізу розглядається склад основних джерел фінансування оборотних активів – динаміка їх суми та питомої ваги в загальному обсязі фінансових засобів, інвестованих у ці активи; визначається рівень фінансового ризику, що генерується сформованою структурою джерел фінансування оборотних активів.

Результати аналізу дозволяють визначити загальний рівень ефективності управління оборотними активами на підприємстві та виявити основні напрями його підвищення в майбутньому періоді.

2. Визначення принципів підходів щодо формування оборотних активів підприємства. На даному етапі аналіз відображає загальну ідеологію фінансового управління підприємством із позицій прийнятного співвідношення рівня прибутковості та ризику фінансової діяльності. Оборотні активи визначають вибір визначеного типу політики їх формування. З наукової точки зору виділяються три принципові підходи щодо формування оборотних активів підприємства – консервативний,

помірний і агресивний. Консервативний підхід передбачає мінімізацію операційних і фінансових ризиків, але негативно впливає на ефективність використання оборотних активів – їх оборотність і рівень рентабельності. Помірний підхід забезпечує оптимальне співвідношення між рівнем ризику та рівнем ефективності використання фінансових ресурсів. Агресивний підхід полягає в мінімізації усіх форм страхових резервів за окремими видами оборотних активів.

3. Оптимізація обсягу оборотних активів. Така оптимізація повинна виходити з вибраного підходу щодо формування оборотних активів, забезпечуючи заданий рівень співвідношення ефективності їх використання і ризику. Процес оптимізації обсягу оборотних активів складається з трьох основних етапів.

Перший етап. За результатами аналізу оборотних активів у попередньому періоді визначається система заходів щодо реалізації резервів, спрямованих на скорочення тривалості операційного, а в його рамках – виробничого та фінансового циклів підприємства. При цьому скорочення тривалості окремих циклів не повинно призводити до зниження обсягів виробництва та реалізації продукції.

Другий етап. На основі вибраного підходу до формування оборотних активів, запланованого обсягу виробництва й реалізації окремих видів продукції та розкритих резервів скорочення тривалості операційного циклу оптимізується обсяг і рівень окремих видів цих активів. Засобом такої оптимізації виступає нормування періоду їх обороту та суми.

Третій етап. На даному етапі визначається загальний обсяг оборотних активів підприємства на наступний період.

4. Оптимізація співвідношення постійної та змінної частин оборотних активів. Сезонні особливості суттєво впливають на обсяг потреби в окремих видах оборотних активів для здійснення операційної діяльності. Коливання в розмірах потреби в окремих видах оборотних активів можуть бути викликані й сезонними особливостями попиту на продукцію підприємства. Тому у

процесі управління оборотними активами варто визначати їх сезонну потребу, що складає різницю між максимальною та мінімальною потребою в них протягом року.

5. Забезпечення необхідної ліквідності оборотних активів. Усі види оборотних активів тією або іншою мірою є ліквідними, крім витрат майбутніх періодів і безнадійної дебіторської заборгованості. Загальний рівень ліквідності повинен забезпечувати необхідний рівень платоспроможності підприємства за поточними фінансовими зобов'язаннями. З цією метою з урахуванням обсягу й графіка майбутнього платіжного обороту повинна бути визначена частина оборотних активів у формі коштів, високо- і середньоліквідних активів.

6. Забезпечення підвищення рентабельності оборотних активів. Оборотні активи повинні приносити визначений прибуток при їх використанні у виробничо-збутовій діяльності підприємства. Водночас окремі види оборотних активів можуть приносити підприємству прямий прибуток у процесі фінансової діяльності у формі відсотків і дивідендів. Тому складовою частиною розроблюваної політики є забезпечення своєчасного використання тимчасово вільного залишку грошових активів для формування ефективного портфеля короткострокових фінансових вкладень [9].

7. Забезпечення мінімізації втрат оборотних активів у процесі їх використання. Усі види оборотних активів певною мірою схильні до ризику втрат. Тому управління оборотними активами повинно бути спрямоване на мінімізацію ризику їх втрат, особливо в інфляційних умовах.

8. Формування принципів, що визначають фінансування окремих видів оборотних активів. Виходячи із загальних принципів фінансування активів, що визначають формування структури та вартості капіталу, слід конкретизувати принципи фінансування окремих видів і складових частин оборотних активів. Залежно від фінансового менталітету менеджерів сформовані принципи можуть визначати широкий діапазон підходів до

фінансування оборотних активів – від консервативного до агресивного.

9. Оптимізація структури джерел фінансування оборотних активів. На основі раніше визначених принципів фінансування у процесі розробки системи управління оборотними активами формуються підходи до вибору конкретної структури джерел фінансування, їх приросту з урахуванням тривалості окремих стадій фінансового циклу й оцінки вартості залучення окремих видів капіталу [21].

Методологічні засади управління оборотними активами є важливим елементом для створення ефективних механізмів формування та використання цих активів на підприємствах. Однак успішна реалізація цього процесу значною мірою залежить від урахування факторів, що впливають на обсяги оборотних активів, а також від обґрунтування напрямів та етапів його впровадження. Розуміння цих характеристик передбачає попереднє дослідження економічної сутності складових оборотних активів, таких як дебіторська заборгованість, грошові кошти, поточні фінансові інвестиції та запаси. Таким чином, управління оборотними активами на вітчизняних підприємствах передбачає реалізацію трьох основних процесів:

1. Управління дебіторською заборгованістю, що включає в себе контроль за виникненням, рухом та оплатою заборгованості з боку клієнтів. Цей процес спрямований на зменшення строків виплати, підвищення швидкості обороту коштів та мінімізацію ризику невиклати.

2. Управління грошовими коштами та поточними фінансовими інвестиціями, яке включає планування та контроль за рухом грошових коштів в організації, а також ефективне використання фінансових ресурсів для забезпечення поточних потреб підприємства та максимізації прибутку.

3. Управління запасами, що охоплює оптимізацію рівня запасів товарів і матеріалів на складах підприємства з метою зниження затрат та покращення оборотності запасів.

Ці процеси спрямовані на підвищення ефективності використання оборотних активів та забезпечення стійкості та конкурентоспроможності

підприємства (рис. 1.5).



Рис. 1.5. Складові управління оборотними активами

Джерело: [27]

За нашим переконанням, розділення управління грошовими коштами та управлінням поточними фінансовими інвестиціями не має сенсу, оскільки керування однією складовою в значній мірі визначає керування іншою.

Крім того, наш підхід базується на взаємозв'язку між залишками грошових коштів та поточними фінансовими інвестиціями, а також враховує потребу в одночасному проведенні на підприємстві управління грошовими потоками та керування залишками грошових коштів і поточними фінансовими інвестиціями [30].

В результаті проведених досліджень можна виділити основні напрямки підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства: прискорення оборотності оборотних активів за рахунок визначення зайвих запасів та їх ліквідації, оптимального вибору постачальників і поліпшення організації постачання; впровадження нових технологій та підвищення ефективності праці; раціональної організації збуту, формування і реалізація ефективної кредитної політики; формуванні такого обсягу та структури запасів, які б забезпечили неперервність і стабільність виробничого процесу при мінімальних витратах на утримання запасів; оптимізація обсягу дебіторської заборгованості, розрахунків та визначення оптимального залишку грошових коштів, складання бюджетів поточних надходжень і

витрат.

Проведені дослідження дозволили сформувати систему управління оборотними активами підприємства, що передбачає визначення оптимальної величини оборотних активів, їх ефективне використання та розробку варіантів фінансування оборотних активів підприємства.

1.3. Методичні основи оцінки ефективності використання оборотних активів

Сучасні умови функціонування підприємств перетворюють процес оцінки ефективності використання оборотних активів на самостійну складову аналітичної роботи, результати якої можна використовувати як інформаційну базу при ухваленні стратегічних управлінських рішень так і при формуванні механізму управління фінансовим станом підприємства, посиленні його конкурентних позицій на ринках збуту.

Методичні основи оцінки ефективності використання оборотних активів полягають у визначенні та аналізі показників, які відображають, наскільки ефективно підприємство використовує свої оборотні активи для забезпечення оптимального рівня діяльності та досягнення стратегічних цілей. Основні методичні підходи включають наступні етапи:

1. Визначення ключових показників ефективності: Це можуть бути такі показники, як оборотність запасів, оборотність дебіторської заборгованості, оборотність кредиторської заборгованості, тривалість циклу обороту коштів тощо. Ці показники допомагають вимірювати швидкість обертання оборотних активів та їх вплив на фінансові результати підприємства.

2. Порівняльний аналіз: Порівняння показників ефективності використання оборотних активів з аналогічними показниками інших підприємств у галузі або з ринковими стандартами допомагає зрозуміти, чи є

вони задовільними в контексті конкурентного середовища.

3. Визначення причин і наслідків: Аналіз внутрішніх та зовнішніх факторів, які впливають на ефективність використання оборотних активів, дозволяє виявити основні причини успіхів або проблем та розробити стратегії для їх вдосконалення.

4. Розробка заходів щодо оптимізації використання оборотних активів: На основі аналізу можуть бути розроблені рекомендації щодо поліпшення управління запасами, оптимізації умов постачання та реалізації товарів, покращення умов роботи з дебіторською заборгованістю та кредиторською заборгованістю.

5. Моніторинг та контроль: Постійний моніторинг показників ефективності та вчасна коригування стратегій управління оборотними активами допомагають підприємству підтримувати високий рівень ефективності у динаміці [32].

Основна мета такого аналізу полягає в знаходженні і усуненні прорахунків управління оборотними засобами, а також виявленні способів підвищення ефективності їх використання. Інформацію для проведення аналізу оборотного капіталу беруть з бухгалтерського балансу.

Саме бухгалтерський баланс виступає основним джерелом даних для розгляду показників і оцінки ефективності оборотних коштів. Так само для збору даних використовують звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, пояснення до бухгалтерського балансу і звіту про фінансові результати, дані первинного бухгалтерського обліку, які розшифровують і деталізують окремі статті балансу [34].

Джерелами формування оборотних коштів є власні, позикові і додатково залучені кошти. За рахунок власних джерел формується, як правило, мінімальна стабільна частина оборотних коштів. Наявність власних оборотних коштів дозволяє організації вільно маневрувати, підвищувати результативність та стійкість своєї діяльності.

Отже, для ефективності використання оборотних активів можна

виділити наступну традиційну методику розрахунку показників оцінки ефективності використання оборотних активів (табл. 1.4) [38, с. 237].

Таблиця 1.4

Традиційна методику розрахунку показників ефективності використання
оборотних активів

Показники	Алгоритм розрахунку	Економічна сутність
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід / Середній залишок оборотних активів;	Показує число обертів, здійснених оборотними активами підприємства за період (зазвичай за рік), або, що те ж саме, — обсяг реалізованої продукції в розрахунку на 1 грн. оборотних активів.
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	Середній залишок оборотних активів / Чистий дохід;	Показник, зворотний коефіцієнту оборотності; це сума оборотних активів, авансованих на 1 грн. виручки від реалізації продукції. Чим менший коефіцієнт завантаження, тим ефективніше використовуються оборотні активи.
Коефіцієнт прибутковості оборотних активів	Чистий прибуток / Середній залишок оборотних активів;	Характеризує величину прибутку, що припадає на одну грошову одиницю вартості оборотних активів
Тривалість одного обороту	360 / Коефіцієнт оборотності оборотних активів;	Це середній час (в днях), за який підприємству повертаються його вкладення в оборотні активи у вигляді чистого доходу від реалізації.
Сума вивільнення оборотних активів за рахунок прискорення оборотності	Однорічний чистий дохід від реалізації * (Середня тривалість одного обороту у базисному періоді — Середня тривалість одного обороту у звітному періоді	Зменшення тривалості обороту свідчить про поліпшення використання оборотних активів. Прискорення оборотності оборотних активів можна оцінити за їх абсолютним та відносним вивільненням з обороту.
Матеріаломісткість виробленої на підприємстві продукції	Матеріальні витрати / Чистий дохід	Характеризує рівень використання матеріальних оборотних активів і показує, скільки матеріальних ресурсів використано в процесі виробництва одиниці продукції

Джерело: [28]

Проте традиційну методику розрахунку показників ефективності використання оборотних активів, для більш детального аналізу, необхідно розширювати та доповнювати.

Зокрема рекомендується застосовувати сучасну методику розрахунку

показників оцінки ефективності використання оборотних активів з урахуванням галузевої належності та специфіки діяльності підприємства (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Сучасна методика розрахунку показників ефективності використання оборотних активів з урахуванням галузевої належності та специфіки діяльності підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку	Економічна сутність
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід з урахуванням певного виду продукції (послуг) / Середній залишок оборотних активів;	Обсяг реалізованого певного виду продукції (послуг) в розрахунку на 1 грн. оборотних активів.
Величина певного виду оборотних активів на 1 од. продукції (послуг)	Вартість певного виду оборотного активу / Чистий дохід від реалізації окремого виду продукції (послуг);	Характеризує витрати певного виду оборотного активу у розрахунку на 1 од. окремого виду продукції (послуг).
Коефіцієнт ефективності планування оборотних активів	Фактичні залишки оборотних активів / Заплановані залишки за кожною складовою структури оборотних активів;	Цей коефіцієнт допомагає розрахувати кількість оборотних активів, необхідних для ефективного та безперервного виробництва
Коефіцієнт зміни вартості оборотних активів	Залишки оборотних активів / Процентне відношення інфляції за період чи зміну кон'юнктура на ринку;	Характеризує ефективність використання оборотних активів з подальшим використанням їх у виробничому процесі з урахуванням втрати ними певних властивостей.
Коефіцієнт втрати властивостей	Кількість оборотних активів / Вартість природного збитку оборотних активів за аналізований період;	
Коефіцієнт збереження залишку оборотних активів	Коефіцієнт зміни вартості залишку оборотних активів * Коефіцієнт втрати властивостей;	

Джерело: [28]

Таким чином, сучасна методика розрахунку показників оцінки ефективності використання оборотних активів з урахуванням галузевої належності та специфіки діяльності підприємства враховує сезонні залишки запасів, що створюються в галузях, де сировина та товари надходять протягом року нерівномірно, отже, для окремих підприємств необхідно не лише планувати залишки оборотних активів, але й потрібно вміти управляти

ними.

Саме для цього доцільно ввести коефіцієнт ефективності планування оборотних активів. У зв'язку з тим, що залишки оборотних активів повинні бути ефективно використані у наступному виробничому циклі, необхідно також врахувати втрату ними властивостей, саме для цього доцільно було б ввести коефіцієнт збереження залишку оборотних активів.

Прискорення оборотності оборотних коштів, тобто скорочення часу проходження оборотними засобами за все кругообігу і окремих його стадій знижує потребу в цих коштах, відбувається вивільнення оборотних коштів з обороту. І навпаки, уповільнення оборотності, супроводжується залученням додаткових коштів в оборот, що негативно впливає на ефективність використання оборотних коштів. Вивільнення оборотних коштів в результаті прискорення їх оборотності може бути абсолютним і відносним.

Абсолютне вивільнення оборотних коштів ($C_{абс}$) відбувається в тих випадках, коли обсяг реалізації забезпечений меншим використанням оборотних коштів у звітному періоді ($C1$) в порівнянні з базисним періодом або плановою потребою ($C0$):

$$C_{абс} = C1 + C0 \quad (1.1)$$

Відносне вивільнення оборотних коштів ($C_{отн}$) виходить при прискоренні оборотності із зростанням обсягу продажів або виробництва. Головна відмінність від абсолютного вивільнення, це те що, при цьому кошти компанії не можуть бути вилучені з обігу без збереження безперервності виробництва. Відносне вивільнення оборотних коштів визначається за формулою:

$$C_{отн} = C0 * \frac{B1}{B0} - C1 \quad (1.2)$$

$$\text{або } C_{отн} = C0 * I_v - C1 \quad (1.3),$$

де, $B0$, $B1$ - обсяг реалізованої продукції в базисному (плановому) і звітному періоді;

$C0$, $C1$ - середній залишок оборотних коштів у базисному (плановому) і звітному періоді;

I_v - темп приросту обсягу виробництва продукції, тобто V_1/V_0 .

Основними показниками ефективності використання оборотних коштів є показники їх оборотності. Прискорення оборотності сприяє скороченню потреби в оборотних активах, приросту обсягу продукції, збільшення суми одержуваного прибутку і, отже, підвищенню стійкості фінансового стану.

Але в роботі [32, с. 794] вказано, що показника, який дорівнює відношенню річного обсягу реалізованої продукції до середньорічного залишку оборотних коштів, надається значення кількості обертів оборотних коштів. Розрахунок коефіцієнта оборотності у такому вигляді методично є недостатньо виправданим. Обсяг реалізованої продукції представлений результатом функціонування тільки оборотних коштів. Поза увагою залишилася та обставина, що оборотні кошти призначені для фінансування матеріальних витрат, витрат на оплату праці, на інші витрати і повністю відшкодовуються. Показники оборотності оборотних коштів доцільно використовувати для оцінки рівня ефективності використання ресурсів підприємства в якості результативного показника з виділенням факторів першого і подальших порядків, які впливають на їх рівень.

Тривалість обороту оборотних коштів залежить від їх середнього розміру і виручки від реалізації. Для отримання максимально повної інформації про стан оборотних коштів рекомендується розглядати відповідні показники в динаміці за певний часовий інтервал (як правило, 3 періоди), дотримуючись вимога порівнянності показників. Такий аналіз дозволяє охарактеризувати зміни, які відбувалися в організації за аналізовані періоди, і спрогнозувати їх на майбутнє.

Поглиблений аналіз ефективності використання оборотних активів проводиться за допомогою приватних показників оборотності та рентабельності, які розраховуються по кожному їх виду: товарно-матеріальних запасів; дебіторської заборгованості; грошовими коштами і фінансових вкладень. Такий аналіз дозволяє виявити резерви підвищення ефективності використання оборотних коштів. Прискорення оборотності

сприяє скороченню потреби в оборотних коштах, приросту обсягів продажів і, отже, збільшення одержуваного прибутку. Уповільнення оборотності вимагає залучення додаткових коштів для продовження господарської діяльності організації.

Раціональне використання оборотних коштів в умовах їх хронічного дефіциту є одним з пріоритетних напрямків діяльності підприємств, в основі якого правильне керування оборотними коштами і запасами; розробка і впровадження заходів, що сприяють зниженню матеріалоємності продукції і прискоренню руху оборотних коштів. Підприємства у випадку ефективного управління оборотними коштами і запасами досягатимуть випереджального економічного стану, збалансованого по ліквідності і прибутковості. Економія матеріальних ресурсів, характеризуватиметься зниженням абсолютної та питомої витрати окремих видів ресурсів, та дасть змогу з такої самої кількості сировини й матеріалів виготовляти більше продукції без додаткових затрат суспільної праці, підвищувати ефективність виробництва в цілому на кожному підприємстві [34].

Отже, використання оборотних активів і управління ними є важливим напрямком діяльності будь-якого підприємства. Оскільки безперервність виробництва і реалізація продукції, яку підприємство виробляє, забезпечується оборотними засобами. Потрібно доцільно і правильно вкладати фінансові ресурси в активи. Від цього залежить те, на скільки стійке фінансове становище підприємства.

Проаналізувавши традиційну методику розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємства, можливо зробити висновок, що у теперішній час економісти вважають за доцільне оцінювати ефективність використання оборотних активів підприємства шляхом вибору декількох найважливіших показників. У зв'язку з цим, більш доцільно використовувати сучасну методику розрахунку показників, що враховує галузевої належності та специфіку діяльності окремого підприємства.

1.4. Нормативно-правове забезпечення ефективності використання оборотних активів

Нормативно-правове забезпечення ефективності використання оборотних активів включає в себе комплекс правових і нормативних документів, що регулюють процеси обліку, управління та оптимізації цих активів на підприємстві. Основні складові цього забезпечення включають:

1. Законодавство. Закони та інші нормативно-правові акти, які встановлюють загальні правила обліку та звітності щодо оборотних активів. Наприклад, в Україні це може бути «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [50].

2. Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку. Спеціальні стандарти, які регулюють порядок обліку та відображення оборотних активів у фінансовій звітності. Наприклад, П(с)БО №9 «Запаси» [44], П(с)БО №10 «Дебіторська заборгованість» [41].

3. Внутрішні нормативні документи. Положення, інструкції та інші внутрішні документи підприємства, які регламентують процедури та правила використання оборотних активів. Ці документи можуть включати в себе політику управління запасами, правила кредитування клієнтів тощо.

4. Методичні рекомендації та інструкції. Документи, що містять рекомендації щодо ефективного використання оборотних активів з урахуванням кращих практик та сучасних тенденцій управління.

5. Інші нормативно-правові акти. До цієї категорії можуть відноситися рішення регуляторних органів, відомств та інших установ, що стосуються конкретних аспектів управління оборотними активами, наприклад, у сфері оподаткування чи фінансового регулювання.

Законодавство з бухгалтерського обліку та фінансової звітності, зокрема Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [50], встановлює правові норми та вимоги щодо обліку та звітності щодо оборотних активів на підприємствах. Ці норми включають в себе вимоги до

обліку запасів, дебіторської заборгованості, а також правила формування собівартості продукції. Крім того, Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку, такі як П(с)БО №9 "Запаси", П(с)БО №10 "Дебіторська заборгованість", П(с)БО №16 "Витрати", регламентують порядок обліку та оцінки оборотних активів.

Методичні основи щодо формування інформації про оборотні активи, а також розкриття такої інформації у фінансовій звітності підприємства регламентуються комплексом нормативних актів, що в сукупності формують відповідну нормативно-правову базу (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Основні компоненти нормативно-правового забезпечення щодо регулювання обліково-аналітичного процесу оборотних активів підприємства

Назва нормативно-правового документа	Сутність нормативно-правового документу щодо регулювання обліково-аналітичного процесу оборотних активів
П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість»	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про дебіторську заборгованість та її розкриття у фінансовій звітності. Це Положення (стандарт) застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо дебіторської заборгованості, встановлених іншими положеннями бухгалтерського обліку.
П(С)БО 12 «Фінансові інвестиції»	Визначає методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи підприємства та її розкриття у фінансовій звітності.
П(С)БО 30 «Біологічні активи»	Визначає методичні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про біологічні активи і про одержані в процесі їх біологічних перетворень додаткові біологічні активи й сільськогосподарську продукцію та розкриття інформації про них у фінансовій звітності.
Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності, яке затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р № 73.	Визначає мету, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Норми цього Положення (стандарту) варто застосовувати до фінансової звітності підприємств, організацій та інших юридичних осіб (далі – підприємства) усіх форм власності (крім бюджетних установ) і консолідованої фінансової звітності.
П(С)БО 9 «Запаси»	Визначає методичні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності. Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі – підприємства) незалежно від форм власності (крім бюджетних установ).

Необхідно зауважити, що в нашій країні базовим документом, що визначає порядок забезпечення та регламентує формування обліково-аналітичного процесу на підприємстві, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [50], тому вважаємо за доцільне наголосити на його пріоритетності у дослідженні нормативно-правової бази обліку оборотних активів. Важливо, що визначальний вплив на забезпечення обліково-аналітичного процесу в Україні здійснює комплекс відповідних нормативно-правових документів, які, на нашу думку, доцільно систематизувати у вигляді п'яти основних рівнів:

1. Конституція України, Кодекси законів і Закони України.
2. Укази й розпорядження Президента України, Постанови Кабінету Міністрів України.
3. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, інші нормативно-правові документи щодо бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які затверджуються Міністерством фінансів України.
4. Нормативно-правові акти (інструкції, положення, вказівки) та методичні рекомендації Міністерства фінансів та інших органів, що розробляються і затверджуються на основі Положень (стандартів) бухгалтерського обліку.
5. Рішення (накази, розпорядження) щодо організації і ведення бухгалтерського обліку безпосередньо на рівні підприємства.

За результатами систематизації та узагальнення отриманих результатів досліджень виявлено, що основою нормативно-правової бази, яка здійснює регламентування порядку організації обліково-аналітичного процесу оборотних активів є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та відповідний комплекс Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку (табл. 1.6).

Поза цим, внутрішні нормативні документи підприємства можуть містити додаткові правила та процедури щодо управління оборотними активами. Ці документи можуть визначати внутрішні контрольні механізми,

вимоги до здійснення операцій з оборотними активами, а також процедури з управління ризиками та оптимізації використання оборотних активів.

Зокрема, у Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку №1 [51] визначено грошові кошти, а також встановлено порядок формування та обліку руху грошових коштів у фінансовій звітності. У П(с)БО №9 [44] наведено методологічні принципи обліку запасів та їх відображення у фінансовій звітності, включаючи визначення поняття запасів, способи їх оцінки та списання. У П(с)БО №10 [41] описано основні аспекти визначення дебіторської заборгованості, її класифікація та оцінка. Методичні рекомендації з формування собівартості узагальнюють методологічні підходи до визначення та списання оборотних активів, використаних у виробництві продукції. Внутрішні документи, зокрема наказ про облікову політику підприємства, встановлюють конкретні методи оцінки та списання запасів, а також дебіторської заборгованості.

Особливим і найліквіднішим оборотним активом є грошові кошти, тому порядок їх використання регулюється наступними нормативними актами.

Основними документами, що регулюють обіг готівки, є Положення про ведення касових операцій у національній валюті в Україні та Інструкція Нацбанку України “Про організацію роботи з готівкового обігу установами банків України”, затверджені постановами Правління Національного банку України від 19.02.01 р. № 72 і № 69 із змінами і доповненнями.

Таким чином, нормативно-правове забезпечення ефективності використання оборотних активів включає в себе як загальні законодавчі акти, так і спеціальні стандарти та внутрішні правила підприємства, які регулюють облік, управління та оптимізацію цих активів.

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних основ ефективності використання оборотних активів дозволяє зробити наступні висновки.

1. Питання про економічну сутність "оборотних активів" породжує дискусії як у вітчизняній, так і у зарубіжній теорії та практиці. Деякі науковці вважають оборотні активи тотожними оборотним коштам, тоді як інші асоціюють їх з оборотним капіталом. Узагальнюючи різні підходи дослідників до економічної сутності оборотних активів, можна визначити їх як мобільну частину активів підприємства, що використовується протягом одного року у процесі операційної, фінансової та інвестиційної діяльності з метою отримання економічних вигод. Цим підкреслюється, по-перше, їх матеріальний характер, по-друге, визначається термін їх використання, а по-третє, описується їхня роль у діяльності підприємств.

2. Успішність використання оборотних активів визначається їхнім місцем і роллю в системі управління фінансами підприємств. Основуючись на практиці функціонування вітчизняних підприємств і враховуючи необхідність підвищення ефективності управління їхніми оборотними активами, можна виокремити п'ять підсистем у системі управління фінансами підприємства: управління активами, власним капіталом, зобов'язаннями, інвестиціями та фінансовими ризиками.

3. Ефективне управління оборотними активами значною мірою залежить від методологічних засад, на яких воно ґрунтується. Дослідження дали можливість сформулювати методологічні засади управління оборотними активами, визначивши його мету, завдання, принципи та функції.

Основна мета управління оборотними активами полягає в забезпеченні оптимальних обсягів всіх їх складових, сприяючи зростанню економічної вигоди підприємства. Принципи управління оборотними активами включають взаємопов'язаність, своєчасність, координацію, безперервність, оптимальність та раціональність.

Основними завданнями управління оборотними активами є формування достатнього обсягу, оптимізація складових, ефективне використання, контроль та аналіз їх впливу на фінансовий стан підприємства. У процесі управління оборотними активами виконуються такі функції: контрольна, стабілізуюча та аналітична.

4. Процес вдосконалення використання оборотних активів на вітчизняних підприємствах вимагає урахування особливостей дебіторської заборгованості, грошових коштів, поточних фінансових інвестицій та запасів. Після аналізу економічної сутності кожної складової оборотних активів, а також врахування зарубіжного та вітчизняного досвіду, визначено, що управління оборотними активами вітчизняних підприємств має включати три основні напрями: управління дебіторською заборгованістю; управління грошовими коштами та поточними фінансовими інвестиціями; управління запасами. Цей підхід має кілька особливостей. По-перше, він ураховує особливості виникнення кожної складової на підприємствах. По-друге, він базується на взаємозв'язку між залишками грошових коштів та поточними фінансовими інвестиціями. І, нарешті, він обґрунтовує необхідність паралельного здійснення управління грошовими потоками та управління залишками грошових коштів і поточними фінансовими інвестиціями на підприємствах.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ АКТИВІВ НА ПРИКЛАДІ ТЗОВ «ВП «БУДПРОМВИРІБ» ТА ШЛЯХИ ЙОГО ПОКРАЩЕННЯ

2.1. Організаційно-правова характеристика Тзов «ВП «Будпромвиріб» як суб'єкта господарювання

Тзов «Виробниче підприємство «Будпромвиріб» засноване 10 січня 2005 року. Засновниками компанії є товариство з обмеженою відповідальністю «Галицька Основа», що знаходиться у Львові, вул. Водогінна, 2. Компанія є юридичною особою згідно із законодавством України з наступними правами та обов'язками. Компанія знаходиться за адресою: вул. Поповича 52-А, Стрийський район, Львівська область, Україна.

Фірму Тзов «ВП «Будпромвиріб», код ЄДРПОУ 33321489, було зареєстровано 10.01.2005. Розмір статутного капіталу юридичної особи складає 30 000,00. На час останнього оновлення даних 07.05.2024 статус компанії - Не перебуває в процесі припинення.

Організаційно-правова форма організації Тзов «ВП «Будпромвиріб» - товариство з обмеженою відповідальністю.

Основний вид діяльності (КВЕД) – 23.61 Виготовлення виробів із бетону для будівництва.

Компанія була створена для здійснення виробничої, інвестиційної, торгової та іншої діяльності відповідно до чинного законодавства України на будівельному ринку, включаючи прибуток.

Компанія здійснює такі види діяльності:

- виробництво бетонних виробів для будівництва;
- виробництво будівельних металоконструкцій;
- будівництво житлових та нежитлових будинків;
- роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах.

Основа ТзОВ «Виробниче підприємство «Будпромвиріб» – це виробнича діяльність, яка полягає у виробництві будівельних виробів. Торгова діяльність присутня на підприємстві і полягає у реалізації виробленої продукції. Ця компанія не займається іншими видами діяльності.

Юридичний статус ТзОВ «ВП Будпромвиріб». Компанія придбала права юридичної особи з дати її реєстрації. Підприємство, будучи юридичною особою відповідно до законодавства України, має незалежний баланс, круглу печатку та кутовий штамп із своїм найменуванням, знак для товарів та послуг. Він має право укласти договори від свого імені, набувати майно, майнові та немайнові права та обов'язки, бути позивачем та відповідачем у суді.

Будь-яке підприємство діє на основі статуту, а також ТОВ «ВП Будпромвиріб» має власний статут, згідно з яким існують певні збірники обов'язкових норм, що регулюють його окрему діяльність, відносини з іншими суб'єктами господарювання. Форма власності ТОВ «ВП Будпромвиріб» є приватною. Вид економічної діяльності: виробництво залізобетонних виробів для будівництва. ТОВ «ВП Будпромвиріб» може створювати юридичні особи, філії, представництва та інші відокремлені підрозділи як на території України, так і за її межами. Компанія має право захищати комерційну таємницю та захищати конфіденційну інформацію про свою діяльність.

Матеріально-технічна база підприємства повністю відповідає його потребам. Підприємство складається з виробничого корпусу, адміністративного корпусу, автостоянки та автомобілів. Відділи компанії оснащені необхідним оргтехнікою. Виробнича база включає всі необхідні для даного виду виробничі пристрої, машини, машини та обладнання. Земельна ділянка, на якій працює ТОВ «ВП» Будпромвиріб», здається в оренду, а також здаються основні засоби. На підприємстві працює 17 працівників. У компанії відкриті банківські рахунки.

Першим етапом розвитку даного підприємства був етап входження на

ринок, який тривав протягом 2 років. На даному етапі ТзОВ «ВП Будпромвиріб» займалося виробництвом будівельних матеріалів згідно встановлених стандартів; виготовлення товарного бетону, розчину, залізобетонних, бетонних, металевих, дерев'яних виробів та конструкцій для особистих потреб та з метою їхньої реалізації; розробка, виготовлення, впровадження виробів, матеріалів та пристроїв, необхідних для статутної діяльності. Реалізація будівельних матеріалів здійснювалася на території Стрийського району Львівської області.

На наступному етапі своєї діяльності ТзОВ «ВП Будпромвиріб» реалізовувало свою продукцію на території Львівської області. На даний момент підприємство знаходиться на етапі зростання. Воно здійснює виробництво, установка, монтаж, ремонт, обслуговування, передачу та отримання в користування обладнання, техніки, конструкцій, машин, механізмів, устаткування, знарядь, засобів, механізмів, транспорту, в т. Ч Призначених для виробництва і транспортування будівельних матеріалів; організацію виробництва на їх основі матеріалів, виробів і конструкцій.

До продукції ТзОВ «ВП Будпромвиріб» відносяться: перемички, прогони, опорні плити, блоки, фундаментні подушки, бетон, розчин, залізобетонних, бетонних, металевих, дерев'яних виробів і конструкцій для особистих потреб, цегла, будкамені, черепиця, кераміка. Асортимент продукції підприємства є різноманітний і залежить від замовлень.

Одними з найбільших замовлень ТзОВ «ВП Будпромвиріб» були будівельні конструкції і матеріали для будівництва Львівського аеропорту і стадіону «Арена Львів».

ТзОВ «ВП Будпромвиріб» функціонує на будівельному ринку, який на даний момент розвивається, хоча і з деякими складнощами. Розвиток будівельного ринку відбувається не занадто швидко, і це пов'язано з проблемами розвитку території та комплексної забудови, відсутністю якісної, достовірної та комплексної інформаційної системи на даному ринку, недоліками законодавчої бази, вплив фінансової кризи, недостатньою

кількістю кваліфікованих кадрів, системи якості на базі міжнародних стандартів відсутні на багатьох підприємствах. Географічне охоплення ринку: ТзОВ «ВП Будпромвиріб» здійснює свою діяльність на локальному ринку, тобто на території Львівської області. ТзОВ «ВП Будпромвиріб» є невеликим підприємством з виробництва будівельних матеріалів, тому його організаційна структура не є складною. Однак на підприємстві є всі необхідні підрозділи і посади для нормального його функціонування.

Оскільки на ТзОВ «ВП Будпромвиріб» немає такої посади як логіст і відділу логістики, то за логістичне обслуговування відповідає головний бухгалтер. Він разом зі своїми підлеглими займається поставки сировини і матеріалів, а також збутом готової продукції.

Директор підприємства контролює діяльність всього підприємства, безпосередньо під його керівництвом є головний бухгалтер, бухгалтер по реалізації, інженер з охорони праці, головний механік (енергетик), інженер з нагляду за кранами, майстер з виробництва і виконроб, майстер служби спостереження за будівлями і спорудами. Більшість з них мають також своїх підлеглих і контролюють їх діяльність.

Організаційна структура управління ТзОВ «ВП Будпромвиріб» є функціональною тому, що деякі працівники підпорядковуються не тільки своєму безпосередньому начальнику, але і директору підприємства. Що стосується реалізації управлінських рішень підприємство сприймає як комплекс робіт і їх ефективне впровадження. Так як на підприємстві немає відділу маркетингу, то керівник розчленовує загальну денну програму роботи кожної бригади, ділянки (групові завдання) і доводить цю програму виконавцю, тобто майстру виробництва. Обробка виробничих процесів здійснюється на основі комп'ютерів- програмного забезпечення.

Інформаційне середовище ТзОВ «ВП Будпромвиріб», у якому реалізується комп'ютерна технологія, характеризується наявністю наступного забезпечення: інформаційного, програмного, методичного, організаційного, економічного та технічного.

Основною програмою діяльності менеджера підприємства є «1С: Бухгалтерія» версія 7.7. Рух інформації від підприємства у напрямку зовнішнього середовища здійснюється шляхом застосування таких програм: «Банк - клієнт» - програма за допомогою якої організовується робота з Приватбанком, Райфайзен банком Аваль; «MEDOK K» - для передання бухгалтерської звітності в державну податкову інспекцію та управління статистики. Це універсальна бухгалтерська програма, яка може налаштовуватись самим бухгалтером з урахуванням особливостей бухгалтерського обліку на підприємстві, змін в законодавстві.

ТзОВ «ВП Будпромвиріб» - це невелике підприємство з виробництва будівельних виробів, і керівник самотійно може керувати діяльністю працівників, тоді використовується проста схема. Однак компанія має всі необхідні відділи та посади для її нормального функціонування.

Досить чітко визначені функції, обов'язки та права між керівниками та їх заступниками. Організаційна структура управління ТОВ «ВП Будпромвиріб» побудована за лінійно-функціональним принципом (або змішаним). Лінійно-функціональна структура включає переваги лінійної та функціональної структур, представляє єдність управління та кваліфіковане здійснення управлінських функцій спеціального апарату підприємства. Характеризується ієрархічним управлінням. Представлені підрозділи управління у формі самотійних структурних підрозділів, що виконують певні функції (відділ праці та заробітної плати, бухгалтерія) та лінійні керівники (начальник відділу, майстер) розподіляються за рівнями управління. Ця структура дозволяє чітко розподілити функції управління і, таким чином, забезпечити ефективне управління кожною ланкою.

Територія, на якій ТзОВ «ВП Будпромвиріб» здійснює свою діяльність, є орендованою, а також орендовані основні засоби. На підприємстві працює 17 працівників, з них 10 - керівні посади. Компанія має власний статут та відкриті банківські рахунки.

Для ефективної роботи виробничої компанії створена інформаційна

система, яка може задовольнити потреби компанії за короткий час. Для цього компанія має дорогу інформаційну підтримку, персонал має фахівців, здатних розробляти та підтримувати інформаційну систему, що відповідає потребам компанії.

Нормування праці є невід'ємною частиною управління виробництвом і полягає у визначенні необхідних витрат на оплату праці для виконання робіт (виготовлення продукції) як окремими працівниками, так і бригадами службовців та встановленням на цій основі норм праці.

Оскільки ТзОВ «ВП Будпромвиріб» є будівельною компанією, його діяльність координується державними стандартами України, державними будівельними нормами, сертифікатами на сировину (сертифікати на сталь, електроди, зварювальний дріт, флюс, захисні газы, заклепки, на підприємстві зберігаються болти, матеріали для ґрунтовки), протоколи (на підприємстві зберігаються протоколи випробувань електрозварювальних робіт).

До таких державних стандартів відносять:

- ДСТУ Б В.2.7-46:2010. Цементи загальнобудівельного призначення;
- ДСТУ Б В.2.7-124-2004. Будівельні матеріали. Цемент для будівельних розчинів;
- ДСТУ Б В.2.7-239:2010. Розчини будівельні. Методи випробувань;
- ДСТУ Б В.2.7-241:2010. Камінь бутовий. Технічні умови.

До державних будівельних норм відносять:

- ДБН В.2.7-64-97. Правила застосування хімічних добавок у бетонах і будівельних розчинах;
- ДСТУ Б В.2.7-46:2010. Цементи загальнобудівельного призначення;
- ДСТУ Б В.2.7-56:2010. Вироби теплоізоляційні зі скляного штапельного волокна;
- ДСТУ Б В.2.7-82:2010. В'язучі гіпсові;
- ДСТУ Б В.2.7-90:2011. Вапно будівельне.

Система повернення відпрацьованої продукції на підприємстві та її утилізації та переробки полягає у використанні такої продукції у виробництві

бетону. Не існує системи повторного використання упаковки.

У компанії немає резервного запасу, оскільки вони працюють переважно під замовлення, а вартість зберігання товарно-матеріальних цінностей оцінюється бухгалтерією.

Планування матеріальних потреб на ТзОВ «ВП Будпромвиріб» здійснюється відповідно до:

- orders замовлення споживачів, отримані за певний період;
- оцінка майбутніх постачальників;
- затверджені кошториси витрат.

Основними постачальниками будівельних матеріалів є ТОВ «Техметал» (метал), ФОП Ружилю В. М. (цемент), Стрий ГДСЗ (гравій, щебінь), ФОП Проців А. І. (пісок), ФОП Яриш Р. Я. (металопрокат), ТОВ «Сокіл» (металопрокат), ТОВ «Любанта-Україна» (домішка бетону), ПП «ОККО-Бізнес Контракт» (паливно-мастильні матеріали). основні фонди, безпека підприємства, транспортні послуги, послуги адвоката.

ТзОВ «ВП Будпромвиріб» працює з усіма постачальниками протягом тривалого періоду часу, тому вони надійні та вчасно доставляють необхідну сировину та послуги. У ТзОВ «ВП Будпромвиріб» не існує окремої служби управління логістикою.

До відділу логістики ТзОВ «ВП Будпромвиріб» входить головний бухгалтер, який керує діяльністю економіста, програміста та бухгалтера з продажу. Тобто бухгалтер відповідає за постачання та реалізацію.

ТзОВ «ВП Будпромвиріб» має систему доставки продукції. Компанія не має власного автопарку, тому користується транспортними послугами інших компаній, з якими вони співпрацюють.

Оскільки ТзОВ «ВП Будпромвиріб» не має такої позиції, як менеджер, директор несе відповідальність за послуги з управління. Разом зі своїми підлеглими він займається поставками сировини і матеріалів, а також продажу готової продукції. Таким чином, існують різні пояснення ціноутворення. По-перше, компанія часто знає набагато більше про своїх

власних витрат, ніж попит на свою продукцію. Це змушує його покладатися на калькуляцію цін. По-друге, якщо всі виробники в галузі виробництва серійних продуктів, то їх ціни майже однакові і боротьба цін між ними мінімальна в порівнянні з галузями, де ціни безпосередньо визначається попитом.

2.2. Діагностика фінансово-економічної діяльності підприємства

На сучасному етапі розвитку нашої країни, вимоги до оцінки ефективності функціонування економічних систем на різних рівнях стали вельми високими. У цьому контексті особлива увага приділяється підприємствам як основним ланкам народного господарства. Вони виступають першочерговими творцями конкретних економічних благ, становлять основу національного багатства України.

Вивчення досвіду трансформаційних процесів у нашій державі вказує передусім на велику кількість економічно неперспективних бізнес-проектів. Хоча зовнішня нестабільність господарського середовища є суттєвим фактором, що впливає на невдачі українських та закордонних підприємців, внутрішні причини також мають вагому роль. Щоб отримати максимально повне уявлення про ситуацію на підприємстві, необхідно провести комплексну діагностику його виробничо-господарської діяльності. Для подолання хоча б частини дестабілізуючих факторів, варто підвищити якість економічної діагностики підприємств до нового рівня.

Ефективність функціонування кожного підприємства перш за все залежить від того, чи відповідають управлінські рішення реальному стану ринкового середовища, враховуючи при цьому потенціал самого підприємства. Основою для обґрунтування й прийняття оптимальних управлінських рішень має бути глибока комплексна економічна діагностика підприємства. Під час такої діагностики оцінюються всі аспекти діяльності

підприємства з метою досягнення максимально можливого економічного результату за рахунок оптимального використання наявних ресурсів, включаючи фінансові, а також з урахуванням ліквідності та мінімізації ризику банкрутства.

Проведемо аналіз фінансово-господарської діяльності ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Основні економічні показники господарської діяльності ТзОВ «ВП
«Будпромвиріб» у 2021-2023 роках

Показники	Роки			Відхилення 2023 р. до 2021 р.	
	2021	2022	2023	+/-	%
1. Чистий дохід, тис. грн.	7 036	2 992	1 107	-5 929	-84.26
2. Валовий прибуток, тис. грн.	1 393	393	176	-1 216	-87.34
3. Операційний прибуток, тис. грн.	-28	-791	87	114	-415.27
4. Чистий прибуток, тис. грн.	-379	-791	87	466	-122.86
5. Середньооблікова чисельність працівників, осіб.	29	28	17	-12	-41.38
6. Середньорічна вартість:					
- необоротних активів, тис. грн.	445.3	368.1	187.35	-258	-57.93
- в т.ч. основних засобів, тис. грн.	416.35	342.3	165.25	-251	-60.31
- оборотних активів, тис. грн.	1268.4	1189.15	892.05	-376	-29.67
7. Фондовіддача	16.90	8.74	6.70	-10.20	-60.35
8. Фондомісткість	0.06	0.11	0.15	0.09	152.19
9. Фондоозброєність, тис. грн./особу.	14.36	12.23	9.72	-4.64	-32.29
10. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	5.55	2.52	1.24	-4.31	-77.62
11. Продуктивність праці, тис. грн./особу.	242.63	106.87	65.14	-177.49	-73.15
12. Рентабельність господарської діяльності, %	-5.39	-26.45	7.83	13.22	x

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Аналізуючи основні економічні показники господарської діяльності ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» у 2021-2023 роках, можна зробити наступні висновки. Чистий дохід значно зменшився від 7036 тис. грн. у 2021 році до 1107 тис. грн. у 2023 році, що становить відхилення у величині -5929 тис. грн. або -84.26%. Це свідчить про серйозні проблеми у фінансовій діяльності підприємства. Валовий прибуток також значно скоротився, знизившись з 1393 тис. грн. у 2021 році до 176 тис. грн. у 2023 році, що становить

відхилення у величині -1216 тис. грн. або -87.34%. Операційний прибуток і чистий прибуток також відносно низькі і навіть в 2023 році вони є позитивними лише завдяки усуненню деяких витрат. Відхилення у цих показниках від 2021 року є значними.

Середньооблікова чисельність працівників зменшилася з 29 осіб у 2021 році до 17 осіб у 2023 році, що свідчить про можливі скорочення персоналу на підприємстві.

Вартість необоротних та оборотних активів також помітно зменшилася, що може свідчити про реорганізацію або відчуження деяких активів підприємства.

Рентабельність господарської діяльності підприємства у 2023 році становить 7.83%, що є позитивним показником порівняно з попередніми роками, але все ще недостатньо для забезпечення стійкого фінансового стану.

Отже, загальний аналіз показників свідчить про складну фінансову ситуацію ТЗОВ «ВП «Будпромвиріб», що потребує серйозних заходів для відновлення стабільності та ефективності. Спостерігається негативна тенденція в 2021-2023 роках по підприємству, тобто нестійке економічне становище.

Далі проаналізуємо динаміку та структуру активів ТЗОВ «ВП «Будпромвиріб» за період 2021-2023 років (табл. 2.2 та табл. 2.3).

Таблиця 2.2

Динаміка і структура активів ТЗОВ «ВП «Будпромвиріб» у 2021-2023 роках

Показники	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення 2023 р. до 2021 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, –	%	П. с.
	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Необоротні активи, в т.ч.:	405.7	25.38	330.5	22.32	44.2	6.53	-361.5	-89.11	-18.85
Нематеріальні активи	27.5	1.72	24.1	1.63	20.1	2.97	-7.4	-26.91	1.25
Основні засоби	378.2	23.66	306.4	20.69	24.1	3.56	-354.1	-93.63	-20.10
Оборотні активи, в т.ч.:	1192.7	74.62	1150.4	77.68	632.6	93.47	-560.1	-46.96	18.85

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Запаси	533.4	33.37	553.8	37.40	192.7	28.47	-340.7	-63.87	-4.90
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	315.3	19.73	322.4	21.77	293.6	43.38	-21.7	-6.88	23.65
Інша поточна дебіторська заборгованість	80.3	5.02	80.5	5.44	80.5	11.89	0.2	0.25	6.87
Грошові кошти та їх еквіваленти	125.5	7.85	127.1	8.58	33.9	5.01	-91.6	-72.99	-2.84
Інші оборотні активи	22.2	1.39	59.4	4.01	31.9	4.71	9.7	43.69	3.32
Разом	1598.4	100	1480.9	100	676.8	100	-921.6	-57.66	0.00

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Проаналізуємо динаміку та структуру активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» у 2021-2023 роках на основі наданих даних. Загальна вартість необоротних активів зменшилася з 405.7 тис. грн. у 2021 році до 44.2 тис. грн. у 2023 році, що є відхиленням у величині -361.5 тис. грн. або -89.11%. Структура необоротних активів показує, що основні засоби становлять значну частину цих активів (94% у 2023 році), проте їх вартість також зменшилася на -93.63% в порівнянні з 2021 роком.

Загальна вартість оборотних активів також зменшилася з 1192.7 тис. грн. у 2021 році до 632.6 тис. грн. у 2023 році, що є відхиленням у величині -560.1 тис. грн. або -46.96%. Зменшення оборотних активів відбулося за рахунок скорочення виробничих запасів (-63.87%), грошових коштів та їх еквівалентів (-72.99%), а також збільшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги (23.65%).

Загальна вартість активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» значно зменшилася протягом розглянутого періоду (57.66%), що може вказувати на складну економічну ситуацію та скорочення діяльності підприємства. Структура активів свідчить про переважання оборотних активів. Зменшення вартості основних засобів говорить про можливу нестабільність в діяльності підприємства.

В результаті проведених розрахунків можна зробити висновки про те,

що в структурі активів підприємства більшу питому вагу у 2021-2023 роках займають оборотні активи, їх значення становить відповідно 74,62%, 77,68% та 93,47% (рис. 2.1).

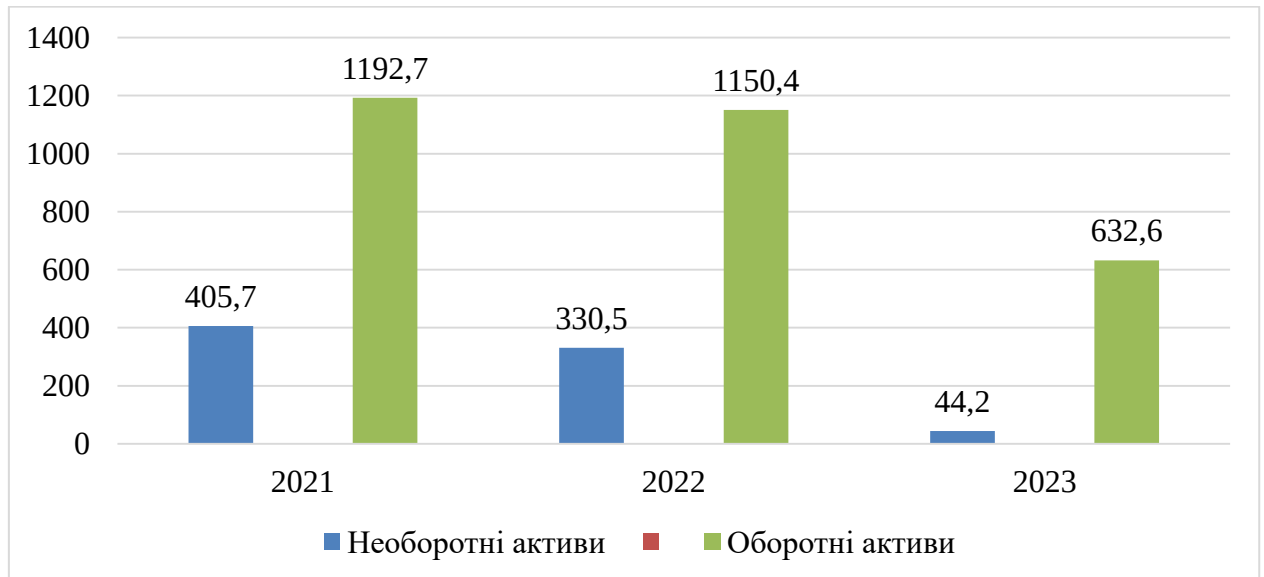


Рис. 2.1. Структура активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» у 2021-2023 роках, тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності підприємства

Як видно з рис. 2.1, з 2021 по 2023 рік середньорічна вартість необоротних активів значно скоротилася з 445.3 тис. грн. до 187.35 тис. грн., що є відхиленням у величині -258 тис. грн. або -57.93%. Це може вказувати на зменшення інвестицій у основні засоби та нерухомість ТзОВ «ВП «Будпромвиріб».

Середньорічна вартість оборотних активів також зменшилася з 1268.4 тис. грн. у 2021 році до 892.05 тис. грн. у 2023 році, що становить відхилення у величині -376 тис. грн. або -29.67%. Це може вказувати на скорочення запасів та зменшення оборотних коштів.

Аналізуючи структуру та динаміку зобов'язань ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» отримаємо наступні дані (табл. 2.3).

Розглянемо динаміку та структуру зобов'язань підприємства ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за період 2021-2023 років. Загальна сума власного капіталу значно зменшилася з -388.5 тис. грн. у 2021 році до -1092.4 тис. грн. у 2023

році, що є відхиленням у величині -703.9 тис. грн. або -161.41%. Це переважно через зростання суми непокритого збитку.

Таблиця 2.3

Динаміка та структура зобов'язань підприємства ТзОВ «ВП «Будпромвиріб»
у 2021-2023 роках

Показники	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення 2023 р. до 2021 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	+, –	%	П. с.
Власний капітал, в т.ч.:	-388.5	-24.31	-1179.9	-79.67	-1092.4	-161.41	-703.9	181.18	-137.10
Статутний капітал	30	1.88	30	2.03	30	4.43	0	0.00	2.56
Нерозподілений прибуток	-418.5	-26.18	-1209.9	-81.70	-1122.4	-165.84	-703.9	168.20	-139.66
Поточні зобов'язання в т.ч.:	1986.9	124.31	2660.8	179.67	1769.2	261.41	-217.7	-10.96	137.10
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	658.6	41.20	640.4	43.24	612.3	90.47	-46.3	-7.03	49.27
Поточні зобов'язання за розрахунками	81.1	5.07	368.1	24.86	114.9	16.98	33.8	41.68	11.90
Інші поточні зобов'язання	1247.2	78.03	1652.3	111.57	1042	153.96	-205.2	-16.45	75.93
Разом	1598.4	100	1480.9	100	676.8	100	-921.6	-57.66	0.00

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Статутний капітал ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» залишився стабільним протягом розглянутого періоду, не виявивши змін. Непокритий збиток значно збільшився з -418.5 тис. грн. у 2021 році до -1122.4 тис. грн. у 2023 році, що є відхиленням у величині -703.9 тис. грн. або -165.84%.

Загальна вартість поточних зобов'язань також зменшилася з 1986.9 тис. грн. у 2021 році до 1769.2 тис. грн. у 2023 році, що є відхиленням у величині -217.7 тис. грн. або -10.96%. Зменшення поточних зобов'язань сталося внаслідок скорочення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги та інших поточних зобов'язань.

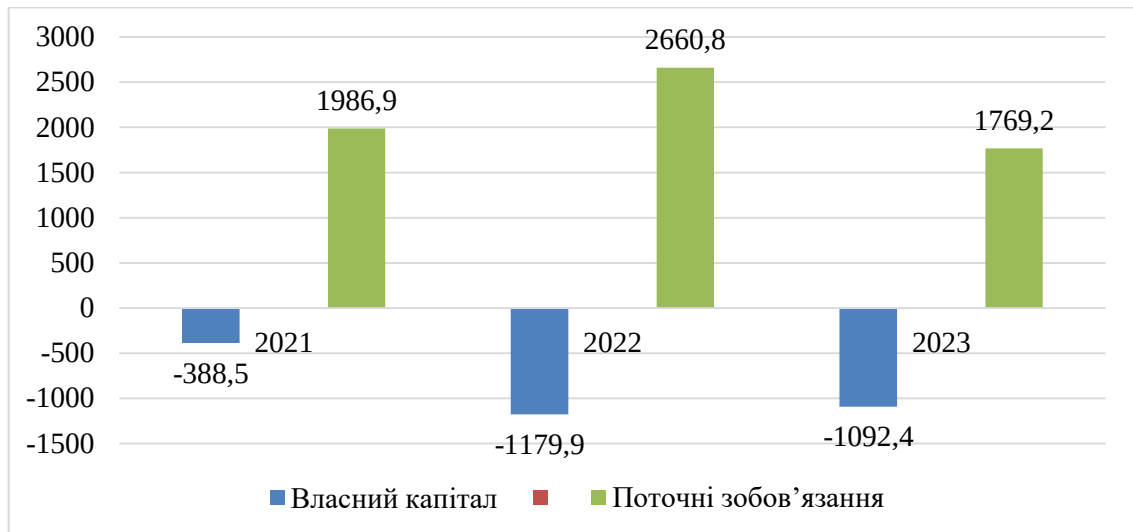


Рис. 2.2. Структура пасивів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» у 2021-2023 роках, тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності підприємства

Загальна сума власного капіталу ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» зменшилася протягом розглянутого періоду, що може свідчити про втрату фінансової стабільності. При цьому, відбулося значне скорочення поточних зобов'язань, що може вказувати на зменшення ризиків фінансового навантаження на підприємство.

Ці дані вказують на необхідність додаткового аналізу фінансового стану та прийняття стратегічних рішень для відновлення стабільності та ефективності господарської діяльності підприємства та розроблення стратегій для покращення його фінансової стійкості.

Фінансові результати господарської діяльності формуються поступово протягом звітного періоду. Для їх визначення передбачається послідовне зіставлення доходів і витрат, здійснених для отримання цих доходів від усіх видів діяльності (основної, іншої операційної, фінансової, інвестиційної).

Розглянемо динаміку та структуру фінансових результатів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за період 2021-2023 років. Чистий дохід зменшився з 7036.3 тис. грн. у 2021 році до 1107.4 тис. грн. у 2023 році, що є відхиленням у величині -5 928.9 тис. грн. або -84.26%.

Таблиця 2.4

Динаміка і структура фінансових результатів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» у
2021-2023 роках, тис. грн.

Показники	2021 р.	2022 р.	2023р.	Відхилення 2023 р. до 2021 р.	
				+, -	%
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	7 036.3	2 992.3	1 107.4	-5 928.9	-84.26
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	5 643.6	2 599.7	931.1	-4 712.5	-83.50
Валовий прибуток (збиток)	1 392.7	392.6	176.3	-1 216.4	-87.34
Інші операційні доходи	48.0	0.0	0.0	-48.0	-100.00
Інші операційні витрати	1 420.2	1 184.0	977.9	-442.3	-31.14
Фінансові результати від операційної діяльності	-27.5	-791.4	86.7	114.2	-415.27
Фінансові результати до оподаткування	-27.5	-791.4	86.7	114.2	-415.27
Чистий прибуток (збиток)	-379.3	-791.4	86.7	466.0	-122.86

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Собівартість реалізованої продукції також значно зменшилася з 5 643.6 тис. грн. у 2021 році до 931.1 тис. грн. у 2023 році, що є відхиленням у величині -4 712.5 тис. грн. або -83.50%.

Валовий прибуток також зазнав значного зменшення, переходячи з 1 392.7 тис. грн. у 2021 році до 176.3 тис. грн. у 2023 році, що є відхиленням у величині -1 216.4 тис. грн. або -87.34%.

Фінансові результати від операційної діяльності також показали значне покращення, переходячи з втрат у 2021 та 2022 роках до прибутку у розмірі 86.7 тис. грн. у 2023 році, що є відхиленням у величині 114.2 тис. грн. або 415.27%. Чистий прибуток також відобразив значне поліпшення, переходячи з втрат у 2021 та 2022 роках до прибутку у розмірі 86.7 тис. грн. у 2023 році, що є відхиленням у величині 466.0 тис. грн. або 122.86%.

Загальна тенденція показує, що ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» зазнало значних змін у фінансових результатах за розглянутий період, що може відображати важкі економічні умови або зміни в стратегії діяльності підприємства.

Фінансовий стан підприємства є найважливішою характеристикою його господарської діяльності. Він визначає конкурентоздатність підприємства, його потенціал у діловій співпраці, є гарантом ефективної реалізації економічних інтересів всіх учасників фінансових відносин – як самого підприємства, так і його партнерів. Поняття «фінансовий стан» можна розглядати не тільки як якісну характеристику фінансів підприємства, а й як кількісний вимірник.

Проведемо аналіз фінансового стану ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» з метою оцінки результатів господарської діяльності підприємства за 2021-2023 роки, виявивши фактори, які позитивно чи негативно впливають на кінцеві показники роботи підприємства. Одним із основних напрямків оцінки фінансового стану є аналіз його ліквідності (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Оцінка ліквідності підприємства ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення +/-	
	2021	2022	2023	2023/2021 р.р.	2023/2022 р.р.
1. Коефіцієнт покриття	0,60	0,43	0,36	-0,24	-0,07
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,32	0,20	0,60	0,29	0,40
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,06	0,05	0,00	-0,06	-0,05
4. Чистий оборотний капітал, тис. грн.	-794,2	-1510,4	-1136,6	-342,40	373,80
5. Частка оборотних активів в загальній сумі активів, %	74,62	77,68	93,47	18,85	15,79

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Аналізуючи дані в таблиці 2.5 можна зробити висновки про те, що загальний стан ліквідності підприємства у 2023 році порівняно з 2021 роком погіршився. Оцінка ліквідності підприємства ТзОВ "ВП «Будпромвиріб» за 2021-2023 роки відображає таку картину. Зменшення коефіцієнта покриття від 0.60 у 2021 році до 0.36 у 2023 році свідчить про зниження здатності підприємства покривати свої зобов'язання за допомогою власних коштів. Значне зростання коефіцієнта швидкої ліквідності з 0.20 у 2022 році до 0.60 у 2023 році вказує на покращення спроможності підприємства виконувати свої

поточні зобов'язання швидко за допомогою легко конвертованих активів.

Зменшення коефіцієнта абсолютної ліквідності до 0.00 у 2023 році показує, що підприємство не має достатньої кількості грошових коштів або еквівалентів, щоб виходити з фінансових труднощів у найближчий час.

Зменшення чистого оборотного капіталу з -794.2 тис. грн. у 2021 році до -1136.6 тис. грн. у 2023 році свідчить про зменшення рівня ліквідності підприємства у короткостроковій перспективі. Збільшення частки оборотних активів з 74.62% у 2021 році до 93.47% у 2023 році вказує на зростання ролі короткострокових активів у структурі активів підприємства, що може свідчити про збільшення ліквідності та зменшення ризику.

Отже, за аналізом показників ліквідності можна зробити висновок про зміну фінансової стійкості та здатності підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання у різні періоди часу.

Таблиця 2.6

Оцінка ділової активності ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за 2021-2023 рр.

Показники	Роки			Відхилення 2023 р., +/-	
	2021	2022	2023	до 2021 р.	до 2022 р.
Коефіцієнт оборотності активів	4,11	1,92	1,03	-3,08	-75,01
Тривалість обороту активів (дні)	88,90	189,95	355,77	266,87	300,21
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	-18,11	-2,54	-1,01	17,10	-94,40
Тривалість обороту власного капіталу (дні)	-20,15	-143,92	-360,06	-339,90	1686,61
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	22,32	9,28	3,77	-18,54	-83,10
Тривалість обороту дебіторської заборгованості	16,36	39,33	96,77	80,41	491,66
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	10,68	4,67	1,81	-8,88	-83,07
Тривалість обороту кредиторської заборгованості	34,16	78,12	201,81	167,65	490,72

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Оцінка ділової активності ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за період з 2021 по 2023 роки відображає таку картину. Значне зменшення коефіцієнта оборотності активів з 4.11 у 2021 році до 1.03 у 2023 році вказує на зниження ефективності використання активів підприємства у господарській діяльності.

Збільшення тривалості обороту активів з 88.90 днів у 2021 році до 355.77 днів у 2023 році свідчить про затримки у обороті активів та можливі проблеми з управлінням запасами та забезпеченням їх обертання.

Зменшення коефіцієнта оборотності власного капіталу до -1.01 у 2023 році з -18.11 у 2021 році та -2.54 у 2022 році свідчить про збільшення пропорції власних коштів, затриманих у процесі господарської діяльності.

Значне збільшення тривалості обороту власного капіталу з -20.15 днів у 2021 році до -360.06 днів у 2023 році вказує на можливі проблеми з оптимізацією використання власних ресурсів.

Зменшення коефіцієнта оборотності дебіторської заборгованості до 3.77 у 2023 році з 22.32 у 2021 році та 9.28 у 2022 році свідчить про ускладнення у врегулюванні заборгованості з покупців. Збільшення тривалості обороту дебіторської заборгованості до 96.77 днів у 2023 році з 16.36 днів у 2021 році та 39.33 днів у 2022 році може свідчити про затримки у врегулюванні платежів від покупців.

Зменшення коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості до 1.81 у 2023 році з 10.68 у 2021 році та 4.67 у 2022 році може свідчити про збільшення строків сплати заборгованості перед постачальниками.

Збільшення тривалості обороту кредиторської заборгованості до 201.81 днів у 2023 році з 34.16 днів у 2021 році та 78.12 днів у 2022 році може вказувати на затримки у виконанні зобов'язань перед постачальниками.

Отже, аналіз ділової активності ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» показує, що відбулися значні зміни у ефективності використання ресурсів та обороту оборотних активів у звітному періоді.

Поняття рентабельності означає прибутковість, дохід. Підприємство вважається рентабельним, якщо результати від реалізації продукції покривають витрати виробництва і утворюють суму прибутку, достатнього для нормального функціонування підприємства. Розглянемо показники рентабельності ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» у 2021-2023 роках у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Оцінка рівня ефективності господарської діяльності ТзОВ «ВП
«Будпромвиріб» у 2021-2023 роках

Показники	Роки			Відхилення 2023 до +/-	
	2021	2022	2023	2021 р.	2022 р.
Рентабельність продукції, %	24,68	15,10	18,93	-5,74	3,83
Рентабельність господарської діяльності, %	-5,39	-26,45	7,83	13,22	34,28
Рентабельність активів, %	-23,73	-53,44	12,81	36,54	66,25
Рентабельність власного капіталу, %	97,64	67,07	-7,94	-105,57	-75,01
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	1,25	1,15	1,19	-0,06	0,04
Коефіцієнт окупності активів	4,40	2,02	1,64	-2,77	-0,38
Коефіцієнт окупності власного капіталу	-18,11	-2,54	-1,01	17,10	1,52

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Оцінка рівня ефективності господарської діяльності ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» у період з 2021 по 2023 роки показує такі тенденції:

Попри зниження рентабельності продукції з 24.68% у 2021 році до 18.93% у 2023 році, вона відновила певне зростання у порівнянні з 2022 роком. Значне поліпшення рентабельності господарської діяльності з -5.39% у 2021 році до 7.83% у 2023 році свідчить про позитивні зрушення у фінансових показниках підприємства.

Після негативних значень у попередні роки, рентабельність активів значно покращилася, досягнувши 12.81% у 2023 році. Значна зміна рентабельності власного капіталу з 97.64% у 2021 році до -7.94% у 2023 році свідчить про значні коливання у здатності підприємства генерувати прибуток на власні кошти.

Коефіцієнти окупності виробничих витрат та активів трохи змінилися, проте залишаються позитивними, що свідчить про ефективне використання виробничих ресурсів та активів підприємства. Від'ємні значення коефіцієнта окупності власного капіталу у всьому періоді вказують на невиправдані витрати та недостатню ефективність використання власних коштів підприємства.

Отже, загальна оцінка показників ефективності господарської діяльності ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» свідчить про певне покращення у фінансовому стані підприємства, але є деякі питання, які потребують уваги та подальшого аналізу.

Як висновок узагальнимо, що у період з 2021 по 2023 роки ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» демонструє деякі значні зміни у своєму фінансовому стані та показниках діяльності. Розглянемо узагальнений аналіз за різними аспектами:

1. Фінансова стійкість. За період оцінюється падіння рівня фінансової стійкості, що відображається в негативній динаміці показників власного капіталу та рентабельності власного капіталу. Від'ємні значення рентабельності власного капіталу у 2022 і 2023 роках свідчать про проблеми у використанні власних ресурсів та можливу нестійкість підприємства.

2. Ліквідність. Коефіцієнти ліквідності показують значне покращення у 2023 році порівняно з попередніми роками. Зокрема, коефіцієнт покриття та коефіцієнт швидкої ліквідності значно зросли, що свідчить про поліпшення здатності підприємства виконувати свої фінансові зобов'язання.

3. Фінансові результати. Після значних втрат у 2021 і 2022 роках, у 2023 році підприємство показує позитивний чистий прибуток. Це свідчить про можливий розворот ситуації та покращення фінансової діяльності.

4. Активи і пасиви. Активи підприємства зазнали значного скорочення, зокрема, необоротні активи зменшилися на 89.11%, а оборотні - на 46.96% у 2023 році порівняно з 2021 роком. Це може свідчити про реорганізацію балансу або зміни стратегії управління активами.

5. Рентабельність. Показники рентабельності в цілому показують певне поліпшення у 2023 році порівняно з попередніми роками. Рентабельність продукції та господарської діяльності зросли, а рентабельність активів також покращилася.

Загалом, ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» виявляє певні ознаки відновлення після періоду труднощів, однак необхідно продовжувати аналізувати та

моніторити фінансовий стан для забезпечення стійкості та ефективності у майбутньому.

2.3. Оцінка ефективності використання оборотних активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб»

Оцінка ефективності використання оборотних активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» може бути проведена за допомогою різноманітних показників, що відображають, наскільки ефективно підприємство використовує свої ресурси для генерації прибутку.

Аналіз оборотних активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» проведемо у п'ять етапів. На першому етапі аналізу розглянемо динаміку загального обсягу оборотних активів підприємства (рис. 2.3); темпи росту середньої їх суми в зіставленні з темпами зміни обсягу реалізації продукції і суми всіх активів (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Зміна темпів росту показників ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за 2021-2023 рр.

Показник	Роки			Темп росту за:	
	2021	2022	2023	2022-2021 рр.	2023-2022 рр.
Обсяг оборотних активів, тис. грн.	1192,7	1150,4	632,6	0,96	0,55
Обсяг реалізованої продукції, тис. грн.	7 036	2 992	1 107	0,43	0,37
Обсяг всіх активів, тис. грн.	1 598	1 481	677	0,93	0,46
Питома вага оборотних активів у загальній сумі активів підприємства, %	74,62	77,68	93,47	1,04	1,20

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Отже з таблиці 2.8 видно, що зменшення обсягів оборотних активів відбувалось у 2021-2023 роках. За цей період обсяг оборотних активів зменшився майже в 2 рази.

Зміна темпів росту показників ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за період з 2021 по 2023 роки свідчить про значні зміни в динаміці розвитку

підприємства. Ось деякі висновки з аналізу.

Темп росту оборотних активів знизився з 2021 по 2023 рік, зокрема з 0,96 у 2022 році до 0,55 у 2023 році. Це може вказувати на зменшення обсягу робочого капіталу або зміну стратегії управління активами.

Хоча обсяг реалізованої продукції зменшився з 2021 по 2023 рік, темп його зменшення зменшився з 0,43 до 0,37. Це може вказувати на те, що падіння обсягу продукції почало сповільнюватися.

Темп росту всіх активів також знизився з 2021 по 2023 рік, що свідчить про зміну динаміки збільшення активів компанії. Це може бути пов'язано з реорганізацією портфеля активів або реалізацією деяких проектів.

Збільшення питомої ваги оборотних активів у загальній сумі активів з 74,62% у 2021 році до 93,47% у 2023 році свідчить про зростання значення робочого капіталу в структурі активів підприємства. Це може бути результатом збільшення запасів або збільшення дебіторської заборгованості.

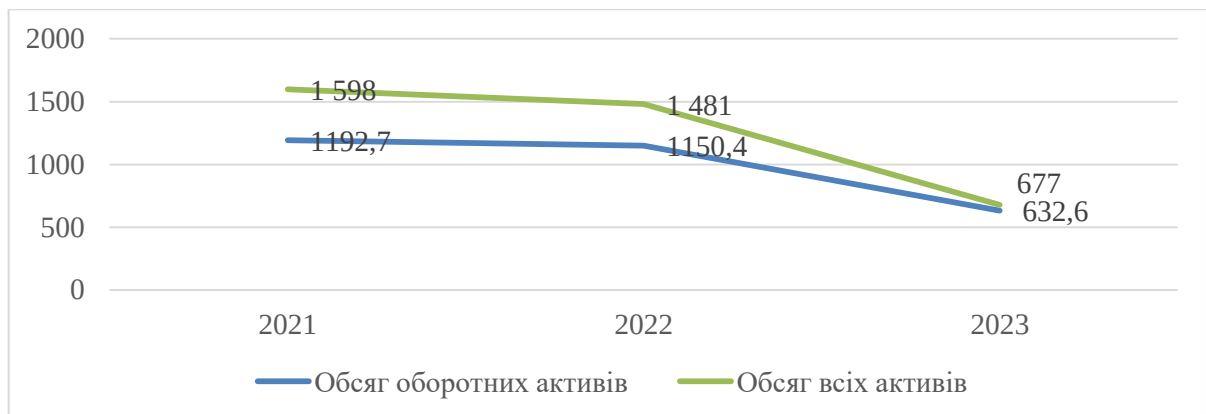


Рис. 2.3. Динаміка обсягу оборотних активів

ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності підприємства

За допомогою діаграми (рис. 2.3) показано динаміку обсягів оборотних активів підприємства ТзОВ «ВП «Будпромвиріб».

Так за період із 2021 року до 2023 року обсяг оборотних активів зменшився на 560,1 тис. грн., або на 46,96% - з 1192,7 тис. грн. до 632,6 тис. грн., але це відбувалось нерівномірно. За період із 2021 року по 2022 рік можна спостерігати тенденцію до незначного скорочення обсягів оборотних

активів до 1150,4 тис. грн., а у період з 2022 року по 2023 рік відбулось їх зменшення на 517,8 тис. грн., або на 45%.

У цілому, зміна темпів росту свідчить про динаміку розвитку ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» та може вказувати на тенденції у зміні стратегії управління активами та діяльності компанії.



Рис. 2.4. Співвідношення обсягу оборотних активів до обсягу всіх активів ТЗОВ «ВП «Будпромвиріб» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності підприємства

Дані таблиці 2.8 можна проілюструвати за допомогою діаграм (рис. 2.4-2.5), в яких наочно показані співвідношення обсягу оборотних активів до обсягу всіх активів та співвідношення обсягу оборотних активів та обсягів реалізованої продукції за 2021-2023 роки підприємства ТзОВ «ВП «Будпромвиріб».

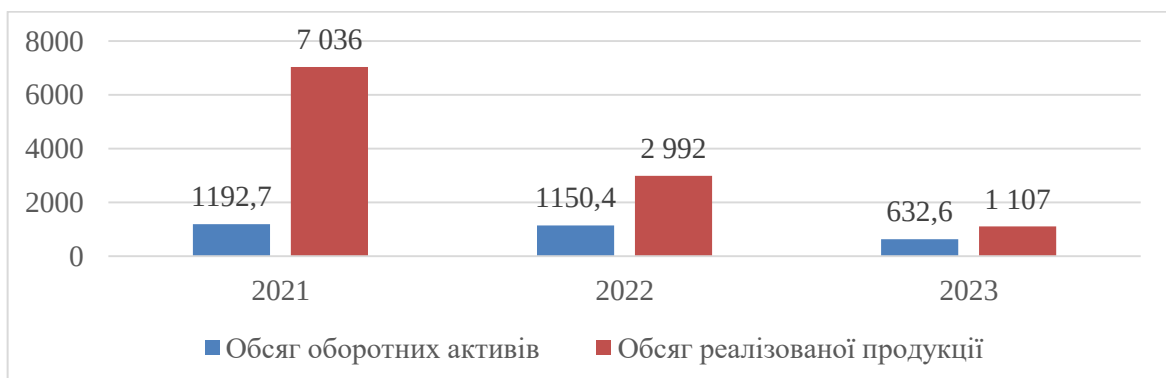


Рис. 2.5. Співвідношення обсягу оборотних активів та обсягів реалізованої продукції ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності підприємства

Дані рис. 2.4 свідчать, що темпи зменшення активів у 2022 р.

випереджають темпи зменшення оборотних активів підприємства. Так, у 2022 році вартість активів зменшилась на 7% при зменшенні вартості оборотних активів на 4%. У 2023 році обсяг оборотних активів зменшився на 45% в порівнянні з 2022 р., а вартість активів підприємства зменшилася на 54%.

На рис. 2.5, можна побачити, що обсяг оборотних активів та обсяг реалізованої продукції змінювались різними темпами. Зменшення обсягів оборотних активів на 4% у 2022 році та зменшення обсягів реалізованої продукції на 53%. Такі ж тенденції спостерігались у змінах обсягів реалізованої продукції і обсягу оборотних активів у 2023 році: так зменшення обсягів реалізованої продукції на 63% призвело до зменшення вартості оборотних активів на 45%.

На другому етапі аналізу розглядається динаміка складу оборотних активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» в розрізі основних їх видів: запасів сировини, матеріалів і напівфабрикатів; запасів готової продукції; дебіторської заборгованості; залишків грошових активів (див. таблицю 2.9). На даному етапі аналізу розглядається динаміка питомої ваги основних видів оборотних активів у загальній їх сумі. Аналіз складу оборотних активів підприємства за окремими їх видами дозволяє оцінити рівень ліквідності.

З даних табл. 2.9 видно, що в структурі оборотних активів у 2023 р. найбільшу питому вагу займає дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 43,38%. Обсяги запасів на ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» зменшились у 2023 р. в порівнянні з 2021 р. на 340,7 тис. грн., або на 63,87%. Обсяги готової продукції на складі складають 134 тис. грн., або 19,08% від загальної суми оборотних активів, що свідчить про те, що майже вся продукція підприємства останнім часом виготовляється під замовлення.

Загальна сума запасів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» зменшилася з 533,4 тис. грн. у 2021 році до 192,7 тис. грн. у 2023 році. Це зниження головним чином пов'язане зі значним зменшенням готової продукції, що може вказувати на скорочення виробництва або оптимізацію запасів.

Таблиця 2.9

Аналіз складу оборотних активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за 2021-2023 рр.

Показник	2021 р.		2022 р.		2023 р.		Відхилення 2023 р. до 2021 р.		
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	п.с.
Запаси	533,4	44,72	553,8	48,14	192,7	28,47	-340,7	-63,87	-16,25
в т.ч. готова продукція	377,4	31,64	422,6	26,87	134	19,80	-243,4	-64,49	-11,84
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	315,3	26,44	322,4	28,03	293,6	43,38	-21,7	-6,88	16,94
Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом	109,7	9,20	7,2	0,63	0	0,00	-109,7	-100,00	-9,20
Інша поточна дебіторська заборгованість	80,3	6,73	80,5	7,00	80,5	11,89	0,2	0,25	5,16
Грошові кошти та їх еквіваленти	125,5	10,52	127,1	11,05	33,9	5,01	-91,6	-72,99	-5,51
Витрати майбутніх періодів	6,3	0,53	0	0,00	0	0,00	-6,3	-100,00	-0,53
Інші оборотні активи	22,2	1,86	59,4	5,16	31,9	4,71	9,7	43,69	2,85
Оборотні активи	1192,7	100	1150,4	100	676,8	100	-515,9	-43,25	0,00

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Зменшення дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги з 315,3 тис. грн. у 2021 році до 293,6 тис. грн. у 2023 році свідчить про ефективніші методи врегулювання заборгованості або зниження обсягів кредитування клієнтів.

Суттєве зменшення грошових коштів та їх еквівалентів з 125,5 тис. грн. у 2021 році до 33,9 тис. грн. у 2023 році може свідчити про інвестування або використання грошових ресурсів для зменшення боргів.

Збільшення інших оборотних активів з 22,2 тис. грн. у 2021 році до 31,9 тис. грн. у 2023 році може вказувати на розширення діяльності або збільшення інвестицій у додаткові активи.

У цілому, зміни в складі оборотних активів відображають стратегічні рішення ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» щодо управління ресурсами та можуть впливати на його фінансовий стан і ефективність діяльності.

На третьому етапі аналізу досліджується ефективність обертання окремих видів оборотних активів у контексті загальної суми. Це оцінюється за допомогою показників, таких як коефіцієнт оборотності та тривалість обороту оборотних активів. На цьому етапі аналізу встановлюється загальний час і структура операційного, виробничого та фінансового циклів підприємства; досліджуються основні фактори, що впливають на тривалість цих циклів.

Економічна ефективність використання оборотних активів виражається в корисному результаті, одержуваному ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» у процесі здійснення своєї діяльності.

Оборотність оборотних активів відображає швидкість, з якою оборотні активи перетворюються у грошові кошти під час процесу виробництва та продажу продукції. Цей показник вимірює, як довго триває один повний цикл обертання активів – від закупівлі виробничих запасів та оплати праці до отримання оплати за реалізовану продукцію і її конвертації у грошові кошти на банківському рахунку підприємства.

Оборотність оборотних активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» характеризується за допомогою наступних показників (таблиця 2.10).

Таблиця 2.10

Розрахунок показників ефективності використання оборотних активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» у 2021-2023 рр.

Показники	2021 р.	2022 р.	2023 р.	Відхилення 2023 р. до 2021 р., +/-
Коефіцієнт оборотності оборотних активів	5,55	2,52	1,24	-4,31
Коефіцієнт завантаження оборотних активів	0,18	0,40	0,81	0,63
Тривалість 1 обороту, днів	65,80	145,05	294,02	228,22

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Чим вищим є показник оборотності оборотних активів, тим ефективнішим є використання підприємством у своїй господарській діяльності оборотних активів. Тобто ми можемо сказати, що найбільш ефективно оборотні активи ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» використовувало у 2021 р.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів у 2021 р. становить 5,55, це означає, що ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» з 1 грн., вкладеної у оборотні активи отримує 5,55 грн. чистого доходу від наданих послуг. Тобто за 2021 рік підприємство майже 5,55 разів «прокрутило» оборотні активи. А у 2023 році даний коефіцієнт зменшився до 1,24.

Коефіцієнт оборотності оборотних активів показує, скільки разів оборотні активи ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» повністю оберталися за певний період. Зниження цього показника з 5,55 в 2021 році до 1,24 в 2023 році свідчить про те, що оборотні активи менше використовувалися підприємством у виробничому процесі та реалізації продукції протягом звітного періоду.

Коефіцієнт завантаження оборотних активів вказує на те, у скільки разів оборотні активи покривають потреби підприємства. Зростання цього показника з 0,18 в 2021 році до 0,81 в 2023 році свідчить про те, що підприємство стало ефективніше використовувати свої оборотні активи для забезпечення виробничого процесу та реалізації продукції.

Тривалість одного обороту оборотних активів в днях показує середню кількість днів, яку займає обертання оборотних активів підприємства. Зростання цього показника з 65,80 днів в 2021 році до 294,02 днів в 2023 році свідчить про збільшення часу, необхідного для повного обороту оборотних активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб».

На четвертому етапі визначається рентабельність оборотних активів.

Рентабельність оборотних активів надає комплексну оцінку ефективності використання оборотних коштів:

$$R_{OA} = \text{Пр} / \text{ОА} * 100\%, \quad (2.1)$$

Де $\text{Пр/ОА} \cdot 100\%$ - це рентабельність продажу у відсотках.

Таблиця 2.11

Розрахунок рентабельності оборотних активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб»
у 2021-2023 рр.

Роки	Оборотні активи, тис. грн.	Чистий прибуток, тис. грн.	ROA, %
2021	1192,70	-379	-31,80
2022	1573	-791	-50,31
2023	676,8	87	12,81

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Таким чином, рентабельність оборотних активів для ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» була від'ємною у 2021 та 2022 роках і становила -31.80% та -50.31% відповідно, що свідчить про втрати. Однак у 2023 році показник став позитивним і склав 12.81%, що означає, що кожна гривня оборотних активів приносить прибуток, тобто в 2023 р. з 1 грн., вкладеної в оборотні активи, ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» отримало 12,81 коп. чистого прибутку.

На п'ятому етапі аналізу досліджується структура основних джерел фінансування оборотних активів, включаючи динаміку їх загальної суми та відносну частку в загальному обсязі фінансових ресурсів, інвестованих у ці активи.

Одним із ключових документів для вивчення оборотних активів підприємства є його баланс, особливо розділ, що стосується активів. Об'єктивна оцінка активів є важливою умовою для визначення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Залежно від характеру фінансових джерел формування активів вони поділяються на:

- 1) Валові активи: сукупність майнових цінностей підприємства, сформованих за рахунок власних та залучених коштів ;
- 2) Чисті активи: сукупність майнових цінностей підприємства, сформованих виключно за рахунок власних коштів.

Вартість чистих активів визначається за формулою:

$$\text{ЧА} = \text{А} - \text{ЗК} \quad (2.2),$$

де ЧА – вартість чистих активів,

А – загальна сума активів підприємства;

ЗК – загальна сума запозичених коштів.

Виходячи із вищевказаного, можна сформувати таблицю, в якій буде проаналізовано дані показники по підприємству ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Розрахунок показника вартості чистих активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Показники	2021 рік	2022 рік	2023 рік	Відхилення 2023 р. до 2021 р., +/-
Загальна сума активів підприємства	1 598	1 481	677	-922
Загальна сума запозичених коштів	1 987	2 661	1 769	-218
Вартість чистих активів	-389	-1 180	-1 092	-704

Джерело: розраховано автором за даними фінансової звітності підприємства

Отримані значення вказують на те, що вартість чистих активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» від'ємна. Це може свідчити про те, що сума запозичених коштів перевищує загальну суму активів, що може бути ознакою фінансових проблем у підприємства.

Для більшої наочності динаміку змін загальної суми активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» та загальної суми запозичених коштів можна відобразити на діаграмі (див. рис. 2.6).

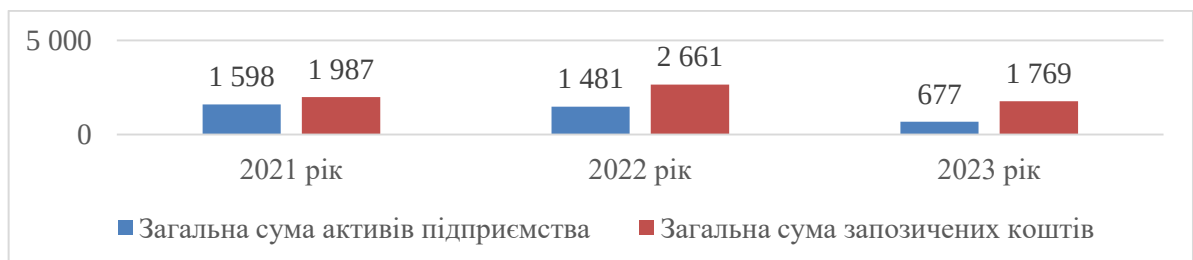


Рис. 2.6. Динаміка змін загальної суми активів та зобов'язань ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» за 2021-2023 рр., тис. грн.

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності підприємства

З табл. 2.12 та рис. 2.6 видно, що активи підприємства формуються в основному за рахунок власних коштів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб».

Якщо взяти з таблиці 2.12 дані показника вартості чистих активів

підприємства ТЗОВ «ВП «Будпромвиріб» за період 2021-2023 років, що був розрахований за вищенаведеною формулою по даним, взятим з Балансів підприємства за 2021-2023 роки, то ми зможемо сформувати наступну діаграму (рис. 2.7).

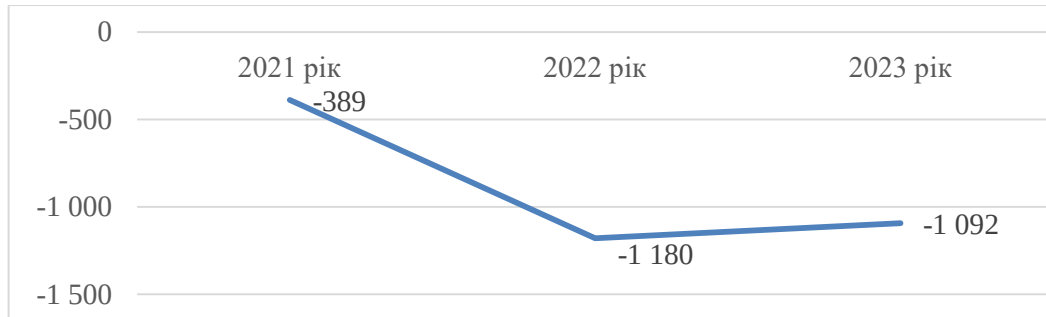


Рис. 2.7. Динаміка вартості чистих активів ТЗОВ «ВП «Будпромвиріб» за 2021-2023 рр.

Джерело: побудовано автором за даними фінансової звітності підприємства

Проаналізувавши наведені дані, можна зробити наступні висновки:

1. Рентабельність оборотних активів (ROA) підприємства ТЗОВ «ВП «Будпромвиріб» показує, що у 2021 та 2022 роках вона була від'ємною, що означає, що підприємство втрачало гроші на кожній гривні, вкладеній у оборотні активи. Однак у 2023 році ROA став позитивним, досягнувши значення 12,81%. Це свідчить про те, що в 2023 році підприємство змогло заробити прибуток на своїх оборотних активах.

2. Зменшення вартості чистих активів підприємства з 2021 по 2023 рік свідчить про значне скорочення обсягів діяльності. Однак, у порівнянні з 2022 роком, вартість чистих активів незначно зросла, що може бути ознакою позитивних змін у діяльності ТЗОВ «ВП «Будпромвиріб».

3. Зростання загальної суми запозичених коштів може свідчити про збільшення обсягів кредитів або інших джерел зовнішнього фінансування. Однак, це може призвести до збільшення фінансового навантаження на підприємство через обов'язок сплати відсотків і повернення кредитів у майбутньому.

4. Вартість чистих активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» також зменшилась з 2021 по 2023 рік, що свідчить про втрати підприємства. Це може бути результатом неефективного використання активів або низької рентабельності бізнесу.

Отже, на підставі цих даних можна зробити висновок, що ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» зазнало змін у своїй фінансовій діяльності протягом аналізованого періоду, які можуть вплинути на його стабільність та рентабельність.

Виходячи із вищеперерахованих висновків щодо розміру показника вартості чистих активів підприємства, можна також сказати, що було вже зазначено і раніше, що на підприємстві ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» відсутнє керування активами та запозиченнями, або відсутній системний підхід, до керування ними, що могло бути підсилене впливом воєнного стану на діяльність даного підприємства через зменшення або нерівномірність попиту на його товари, роботи, послуги.

2.4. Напрямки оптимізації обсягу і структури оборотних активів підприємства

Оптимізація обсягу і структури оборотних активів може сприяти підвищенню ефективності використання ресурсів та покращенню фінансового стану ТзОВ «ВП «Будпромвиріб». Ось деякі можливі напрямки оптимізації:

1. Управління запасами. Слід оцінити процес управління запасами, зокрема, обсяги запасів сировини, напівфабрикатів та готової продукції. Мінімізувати запаси до оптимального рівня, уникати їх зайвого накопичення, щоб зменшити затрати на зберігання та звільнити оборотні кошти для інших потреб.

2. Управління дебіторською заборгованістю. Підвищити контроль над видачею кредитів клієнтам та вчасністю їхніх платежів. Розробити стратегії збільшення швидкості обороту дебіторської заборгованості, наприклад, шляхом встановлення строгих умов платежу та систем моніторингу платіжної дисципліни.

3. Оптимізація грошових потоків. Проведення аналізу грошових потоків для ідентифікації можливостей їх оптимізації. Збільшення швидкості обороту грошей може допомогти знизити витрати на утримання грошових коштів та збільшити їх доступність для інших інвестицій.

4. Ефективне управління іншими оборотними активами. Оцінити використання інших оборотних активів, таких як інвестиції в короткострокові цінні папери, розрахункові рахунки та інші. Максимізувати їхню рентабельність та ефективність використання.

5. Оптимізація циклів обороту. Аналіз та оптимізація тривалості циклів обороту оборотних активів, зокрема, тривалості циклів закупівель, виробництва та реалізації. Зниження тривалості цих циклів допоможе звільнити оборотні кошти та підвищити їхню ефективність.

Ці напрямки допоможуть оптимізувати обсяг та структуру оборотних активів, забезпечуючи ефективне використання ресурсів та підвищуючи фінансову стійкість підприємства.

Заходи для підвищення використання обігових коштів можна умовно розділити на дві групи згідно їхнього економічного змісту:

1. Заходи, спрямовані на зміну факторів вартості, спрямовані на зниження середнього залишку оборотних коштів.

2. Заходи, які впливають на часові чинники, спрямовані на скорочення часу перебування обігових коштів у різних етапах економічного процесу.

Для підвищення ефективності використання обігових коштів за різними етапами циклу оборотності можна виділити такі підгрупи:

1. Передвиробнича стадія, що включає у себе фазу закупівлі сировини та матеріалів, оплату послуг та інших витрат, і спрямована на оптимізацію

процесів закупівель та управління запасами.

2. Виробнича стадія (незавершене виробництво), на якій реалізується оптимізація процесів виробництва, в тому числі контроль за витратами та раціоналізація виробничих процесів для зменшення часу та витрат.

3. Реалізаційна стадія, де основною метою є максимізація обороту товарів та послуг, зниження часу реалізації, оптимізація управління кредитами та забезпечення швидкого отримання коштів від продажу.

На передвиробничій стадії можна зменшити величину виробничих запасів та розмір обігових коштів на їх утворення за допомогою наступних заходів:

- Здійснення прискорення та здешевлення перевезень для швидшого та економічного доставлення сировини та матеріалів на виробничі потужності.

- Поліпшення організації складського господарства шляхом його механізації й автоматизації, що дозволить оптимізувати зберігання та рух товарів на складах.

- Використання більш точного нормування витрат матеріалів для уникнення перевитрат та оптимізації їх використання.

- Скорочення невиробничих витрат матеріалів шляхом раціоналізації процесів та управління ресурсами.

- Застосування стратегії повторного використання відходів виробництва для зменшення втрат та оптимізації використання матеріальних ресурсів.

На виробничій стадії можна скоротити тривалість виробничого циклу шляхом наступних заходів:

- Впровадження поточкових методів обробки, зокрема конвеєрних систем, які дозволяють оптимізувати послідовність операцій та швидко переміщати вироби між різними етапами виробництва.

- Зменшення тривалості між операційними періодами шляхом ретельної підготовки виробництва, яка включає у себе запобігання перебоям

та забезпечення безперервної та ритмічної роботи підприємства.

- Використання автоматичного устаткування, верстатів з числовим програмним управлінням та гнучких виробничих систем, що дозволяють підвищити продуктивність та знизити час на обробку виробів.

- Підвищення змінності виробництва шляхом гнучкого налаштування виробничих процесів та пристосування до змінних умов, що дозволяє швидше реагувати на зміни в попиті та умовах виробництва.

На реалізаційній стадії можна скоротити час перебування готової продукції на складі шляхом впровадження наступних заходів:

- Забезпечення високої якості та різноманітності продукції, що сприятиме швидшому реалізації товарів через збільшення попиту на них.

- Ретельне планування асортименту та партій продукції, що дозволить оптимізувати випуск товарів у відповідності до попиту на ринку та зменшити час перебування продукції на складі.

- Ефективна організація системи збуту продукції, включаючи вибір оптимальних систем розрахунків та термінів доставки, що сприятиме швидкому обігу товарів та зменшенню часу від поставки до реалізації.

- Вдосконалення логістичних процесів, таких як швидка доставка та оптимізація маршрутів, що сприяють зниженню часу доставки товарів до споживачів.

- Систематичний аналіз та оновлення стратегій збуту, адаптація до змін у попиті та умовах ринку для швидкого реагування на зміни та забезпечення ефективного обігу товарів.

Правильна організація процесу реалізації продукції є критично важливою для швидкого обігу товарів і скорочення тривалості оборотних циклів. Спілкування з клієнтами, їхнє своєчасне інформування про відвантаження товарів та надання всієї необхідної документації допомагає уникнути затримок. Оптимізація логістичних процесів, таких як швидке забезпечення транспортними засобами та ефективне управління поставками, також сприяє зниженню часу обігу товарів. Крім того, ефективна організація

системи збуту та мінімізація проміжних ланок у ланцюгу постачання допомагають прискорити процес реалізації продукції та зменшити час обороту капіталу.

Як уже зазначалося, одним з ключових шляхів покращення ефективного використання обігових коштів є раціональне використання матеріальних ресурсів та зменшення матеріаломісткості виробництва. Для досягнення цієї мети існують різні підходи, серед яких основні включають:

- Оптимальний вибір сировини з економічною обґрунтованістю;
- Підвищення коефіцієнта використання матеріалів;
- Комплексне використання сировини і відходів виробництва;
- Підвищення якості використовуваних сировини, матеріалів і готової продукції;
- Вдосконалення конструкцій виробів;
- Оптимізація виробничих процесів та впровадження новітніх технологічних рішень;
- Застосування системи соціально-економічних стимулів для покращення використання матеріальних ресурсів.

Багато з вищезазначених напрямів тісно пов'язані з прогресом у науці та техніці. В даний час розробляються і впроваджуються в виробництво засоби праці та технологічні процеси нового покоління, які дозволяють виготовляти продукцію з меншими витратами живої праці, сировини, матеріалів і енергії. Такі інновації полегшують і прискорюють перебудову виробничого процесу, базовану на системі машин та устаткування, що працюють автоматично і забезпечують безперервність процесів. Значний акцент робиться на створенні складних автоматизованих комплексів, включаючи системи з базовані на електронно-обчислювальних машинах (ЕОМ), автоматично налаштовані модулі та гнучкі виробничі системи.

Серед заходів, спрямованих на заощадження матеріальних ресурсів, важливе місце займають соціальні й економічні методи управління, які включають:

- Вдосконалення нормування й обліку витрат матеріальних ресурсів, застосування матеріального стимулювання та впливу на ціноутворення.
- Сприяння розвитку творчої ініціативи серед працівників, використання методів морального заохочення економії.
- Забезпечення постійного зв'язку зі замовниками, своєчасне повідомлення їх про відвантаження продукції, оперативна обробка необхідних документів та своєчасне забезпечення транспортними засобами.

Логістика надає можливість знайти відповіді на питання щодо підвищення ефективності використання обігових коштів. Тривалість обороту капіталу різна у різних галузях: деякі сектори швидше, а інші повільніше. Це залежить від тривалості виробничого циклу та процесу обертання, що обумовлено технологічним процесом, технікою й організацією виробництва.

Шляхи прискорення оборотності капіталу включають інтенсифікацію виробництва, більш повне використання виробничої потужності та ресурсів, уникнення надмірних запасів товарів і матеріалів, зменшення заборгованості перед боржниками та інші заходи.

Економічний ефект від прискорення оборотності капіталу виражається у вивільненні коштів з обороту та збільшенні суми виручки та прибутку. Сума вивільнених або додатково залучених коштів у зв'язку з прискоренням (Е) або уповільненням оборотності капіталу визначається як добуток оборотної суми за період реалізації на зміну тривалості цього обороту:

$$E = (\text{Сума обороту} / \text{Дні}) \times \text{Зміна тривалості обороту} \quad (2.3)$$

Для ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» дана економія становитиме:

$$E = 1107 / 365 \times 228,22 = 69,17 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, значення показника E для ТзОВ «ВП "Будпромвиріб» становить приблизно 69,17.

Отже, у зв'язку з уповільненням оборотності оборотного капіталу на 228,22 днів додатково залучено в оборот коштів на суму 69,17 тис. грн. Якби капітал обертвся у 2023 році не за 294,02 дні, а за 65,8 як у 2021 році, то для забезпечення фактичної виручки в розмірі 1107 тис. грн ТзОВ «ВП

«Будпромвиріб» необхідно було б мати у обороті не 632,6 тис. грн оборотних активів, а 563,43 тис. грн, тобто менше на 69,17 тис. грн.

Для покращення роботи ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» важливо дотримуватись чинних правил розрахунків, уникати прострочення та сприяти зменшенню дебіторської заборгованості. Необхідно знайти оптимальні методи аналізу та управління дебіторською заборгованістю, які б забезпечували збільшення доходів підприємства, у той же час запобігаючи створенню безнадійних боргів.

У першу чергу для оптимізації дебіторської заборгованості на ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» необхідно систематизувати та вдосконалити методи оцінювання дебіторської заборгованості. Важливо розробити систему комплексного оцінювання якості бухгалтерського обліку дебіторської заборгованості та оптимізувати форми бухгалтерського обліку розрахунків з дебіторами. Крім того, запровадження системи комплексного оцінювання стану дебіторської заборгованості допоможе визначити рівень і перспективи розвитку підприємства.

З метою прискорення оборотності оборотних активів ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» необхідно дотримуватися наступних заходів:

- скоротити тривалість операційного циклу за рахунок запровадження нових технологій та подальшій автоматизації виробничих процесів;
- застосовувати більш прогресивні способи реалізації продукції, а саме –онлайн продажі;
- зменшити частку запасів готової продукції та знизити витрати на їх утримання, а з метою підсилення контролю за їхнім рухом, запровадити застосування системи ABC-аналізу;
- по можливості здійснювати заміну дорогих матеріалів чи товарів на більш дешевші їх замітники, без зниження їх ефективності;
- не допускати значних перепадів у вартості дебіторської заборгованості за товари та продукцію, та при цьому дотримуватися їх оптимального обсягу;

- забезпечити умови для реалізації чіткої та ефективної системи контролю за рухом дебіторської заборгованості та грошових коштів;
- удосконалити системи розрахунків між партнерами та клієнтами товариства.

Отже, політика управління оборотними активами підприємства важливий компонент успішного функціонування товариства та потребує постійного контролю та уваги для уникнення можливих фінансових ризиків та негативного результату діяльності. Механізм управління активами повинен забезпечувати високі темпи оборотності активів, оптимальне співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованостей, належне використання запасів та витрат на їх утримання, модернізацію виробничих потужностей підприємства. Усе це в комплексі дозволяє побудувати ефективну політику управління оборотними активами ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» та забезпечити його прибутковість.

Висновки до розділу 2

Дослідивши аналітичне дослідження ефективності використання оборотних активів на прикладі ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» та шляхи його покращення можна зробити такі висновки.

1. ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» функціонує на будівельному ринку Львівської області. Вид економічної діяльності: виробництво залізобетонних виробів для будівництва. До продукції ТзОВ «ВП Будпромвиріб» відносяться: перемички, прогони, опорні плити, блоки, фундаментні подушки, бетон, розчин, залізобетонних, бетонних, металевих, дерев'яних виробів і конструкцій для особистих потреб, цегла, будкамені, черепиця, кераміка. Асортимент продукції підприємства є різноманітний і залежить від замовлень.

2. Аналіз фінансового стану свідчить про значне скорочення обсягів діяльності у 2023 році в порівнянні з 2021 роком. Після значних втрат у 2021

і 2022 роках, у 2023 році підприємство показує позитивний чистий прибуток. Це свідчить про можливий розворот ситуації та покращення фінансової діяльності. Активи ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» зазнали значного скорочення, зокрема, необоротні активи зменшилися на 89.11%, а оборотні - на 46.96% у 2023 році порівняно з 2021 роком. Прослідковується значне падіння рівня фінансової стійкості, що відображається в негативній динаміці показників власного капіталу та рентабельності власного капіталу. Від'ємні значення рентабельності власного капіталу у 2022 і 2023 роках свідчать про проблеми у використанні власних ресурсів та можливу нестійкість підприємства. Коефіцієнти ліквідності показують значне покращення у 2023 році порівняно з попередніми роками. Зокрема, коефіцієнт покриття та коефіцієнт швидкої ліквідності значно зросли, що свідчить про поліпшення здатності ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» виконувати свої фінансові зобов'язання.

3. Проаналізовано стан використання оборотних активів у 2021-2023 роках. Зроблено висновок про зменшення обсягів оборотних активів. За 2021-2023 роки обсяг оборотних активів зменшився майже в 2 рази. Так за період із 2021 року до 2023 року обсяг оборотних активів зменшився на 560,1 тис. грн., або на 46,96% - з 1192,7 тис. грн. до 632,6 тис. грн., але це відбувалось нерівномірно. За період із 2021 року по 2022 рік можна спостерігати тенденцію до незначного скорочення обсягів оборотних активів до 1150,4 тис. грн., а у період з 2022 року по 2023 рік відбулось їх зменшення на 517,8 тис. грн., або на 45%.

В структурі оборотних активів у 2023 р. найбільшу питому вагу займає дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 43,38%. Обсяги запасів на ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» зменшились у 2023 р. в порівнянні з 2021 р. на 340,7 тис. грн., або на 63,87%. Обсяги готової продукції на складі складають 134 тис. грн., або 19,08% від загальної суми оборотних активів, що свідчить про те, що майже вся продукція підприємства останнім часом виготовляється під замовлення.

Рентабельність оборотних активів для ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» була

від'ємною у 2021 та 2022 роках і становила -31.80% та -50.31% відповідно, що свідчить про втрати. Однак у 2023 році показник став позитивним і склав 12.81%, що означає, що кожна гривня оборотних активів приносить прибуток, тобто в 2023 р. з 1 грн., вкладеної в оборотні активи, ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» отримало 12,81 коп. чистого прибутку.

4. Оптимізація обсягу і структури оборотних активів може сприяти підвищенню ефективності використання ресурсів та покращенню фінансового стану ТзОВ «ВП «Будпромвиріб». Можливі напрямки оптимізації: управління запасами; дебіторською заборгованістю; оптимізація грошових потоків; ефективне управління іншими оборотними активами; оптимізація циклів обороту.

Ці напрямки допоможуть оптимізувати обсяг та структуру оборотних активів, забезпечуючи ефективне використання ресурсів та підвищуючи фінансову стійкість підприємства.

ВИСНОВКИ

Узагальнення теоретичних основ та дослідження особливостей ефективного використання оборотних активів підприємства надало можливість зробити наступні висновки.

1. Питання про сутність «оборотних активів» є об'єктом дискусії як у вітчизняній, так і в зарубіжній теорії та практиці. Деякі науковці розглядають оборотні активи як те саме, що й оборотні кошти, тоді як інші вважають їх складовою частиною оборотного капіталу. Узагальнюючи різні підходи дослідників щодо сутності оборотних активів, їх можна визначити як мобільну частину активів підприємства, яка використовується протягом одного року у процесі операційної, фінансової, та інвестиційної діяльності з метою отримання економічних вигод. Це підкреслює, по-перше, їх конкретний зміст, по-друге, визначає термін їх використання, по-третє, охарактеризує роль у діяльності підприємств.

2. Ефективність управління оборотними активами залежить від їхнього правильного вплітання в систему фінансового управління підприємства та розуміння їхньої ролі в цій системі. Одержуючи досвід функціонування вітчизняних компаній та усвідомлюючи необхідність підвищення ефективності управління оборотними активами, слід виділити п'ять підсистем в системі управління фінансами підприємства: управління активами, власним капіталом, зобов'язаннями, інвестиціями та фінансовими ризиками.

3. Ефективне управління оборотними активами значною мірою залежить від методологічних засад, на яких даний процес базується. Дослідження, які були проведені, дозволили сформулювати методологічні принципи управління оборотними активами шляхом обґрунтування його мети, завдань, принципів та функцій.

Основною метою управління оборотними активами є забезпечення оптимальних обсягів всіх їх складових, які сприятимуть зростанню економічної вигоди підприємства. До принципів управління оборотними

активами доцільно віднести взаємопов'язаність, своєчасність, координацію, безперервність, оптимальність та раціональність.

Основні завдання управління оборотними активами мають включати формування достатнього обсягу оборотних активів, оптимізацію обсягів всіх їх складових, ефективне використання та контроль за обсягами оборотних активів та поточними зобов'язаннями. Аналіз впливу оборотних активів на фінансовий стан підприємства є також важливою складовою управління.

У процесі управління оборотними активами виконуються такі функції: контрольна, стабілізуюча та аналітична.

4. Для забезпечення ефективного управління оборотними активами, процес слід розглядати у шести етапах:

1. Планування потреби в оборотних активах та вибір стратегії їх фінансування;

2. Облік оборотних активів;

3. Контроль за станом оборотних активів;

4. Аналіз стану оборотних активів;

5. Розробка ряду альтернативних рішень щодо управління оборотними активами або визначення одного оптимального;

6. Реалізація прийнятого рішення.

Успішна реалізація цих етапів залежить від забезпечення підприємства та його структурних підрозділів відповідною інформацією. Пропонується розробляти Положення про управління дебіторською заборгованістю, грошовими коштами, поточними фінансовими інвестиціями та Положення про управління запасами. Цей процес забезпечення інформацією включає зовнішню нормативну інформацію та внутрішню нормативну інформацію, які базуються відповідно на вимогах зовнішнього законодавства і внутрішніх положень та інструкцій підприємства.

5. ТЗОВ «ВП «Будпромвиріб» функціонує на будівельному ринку Львівської області. Вид економічної діяльності: виробництво залізобетонних виробів для будівництва. До продукції ТЗОВ «ВП Будпромвиріб»

відносяться: перемички, прогони, опорні плити, блоки, фундаментні подушки, бетон, розчин, залізобетонних, бетонних, металевих, дерев'яних виробів і конструкцій для особистих потреб, цегла, будкамені, черепиця, кераміка. Асортимент продукції підприємства є різноманітний і залежить від замовлень.

6. Аналіз фінансового стану свідчить про значне скорочення обсягів діяльності у 2023 році в порівнянні з 2021 роком. Після значних втрат у 2021 і 2022 роках, у 2023 році підприємство показує позитивний чистий прибуток. Це свідчить про можливий розворот ситуації та покращення фінансової діяльності. Активи ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» зазнали значного скорочення, зокрема, необоротні активи зменшилися на 89.11%, а оборотні - на 46.96% у 2023 році порівняно з 2021 роком. Прослідковується значне падіння рівня фінансової стійкості, що відображається в негативній динаміці показників власного капіталу та рентабельності власного капіталу. Від'ємні значення рентабельності власного капіталу у 2022 і 2023 роках свідчать про проблеми у використанні власних ресурсів та можливу нестійкість підприємства. Коефіцієнти ліквідності показують значне покращення у 2023 році порівняно з попередніми роками. Зокрема, коефіцієнт покриття та коефіцієнт швидкої ліквідності значно зросли, що свідчить про поліпшення здатності ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» виконувати свої фінансові зобов'язання.

7. Проаналізовано стан використання оборотних активів у 2021-2023 роках. Зроблено висновок про зменшення обсягів оборотних активів. За 2021-2023 роки обсяг оборотних активів зменшився майже в 2 рази. Так за період із 2021 року до 2023 року обсяг оборотних активів зменшився на 560,1 тис. грн., або на 46,96% - з 1192,7 тис. грн. до 632,6 тис. грн., але це відбувалось нерівномірно. За період із 2021 року по 2022 рік можна спостерігати тенденцію до незначного скорочення обсягів оборотних активів до 1150,4 тис. грн., а у період з 2022 року по 2023 рік відбулось їх зменшення на 517,8 тис. грн., або на 45%.

В структурі оборотних активів у 2023 р. найбільшу питому вагу займає

дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги – 43,38%. Обсяги запасів на ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» зменшились у 2023 р. в порівнянні з 2021 р. на 340,7 тис. грн., або на 63,87%. Обсяги готової продукції на складі складають 134 тис. грн., або 19,08% від загальної суми оборотних активів, що свідчить про те, що майже вся продукція підприємства останнім часом виготовляється під замовлення.

Рентабельність оборотних активів для ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» була від'ємною у 2021 та 2022 роках і становила -31.80% та -50.31% відповідно, що свідчить про втрати. Однак у 2023 році показник став позитивним і склав 12.81%, що означає, що кожна гривня оборотних активів приносить прибуток, тобто в 2023 р. з 1 грн., вкладеної в оборотні активи, ТзОВ «ВП «Будпромвиріб» отримало 12,81 коп. чистого прибутку.

8. Оптимізація обсягу і структури оборотних активів може сприяти підвищенню ефективності використання ресурсів та покращенню фінансового стану ТзОВ «ВП «Будпромвиріб». Можливі напрямки оптимізації: управління запасами; дебіторською заборгованістю; оптимізація грошових потоків; ефективне управління іншими оборотними активами; оптимізація циклів обороту.

Ці напрямки допоможуть оптимізувати обсяг та структуру оборотних активів, забезпечуючи ефективне використання ресурсів та підвищуючи фінансову стійкість підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андросова О. Ф., Шестопалова О. В. Оцінка ефективності використання оборотних активів ПАТ «Мотор Січ». Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. 2017. № 4. С. 14-20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_eco_2017_4_4
2. Баранов А.І. Методичні засади формування політики управління оборотними активами підприємств будівельної галузі. Ефективна економіка. 2015. №1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=>
3. Бланк І., Стратійчук В. Стратегічна карта управління оборотними активами підприємства торгівлі. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2021. № 2. С. 53-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknteu_2021_2_6
4. Бланк І.А. Фінансовий менеджмент. 2-е вид., перероб. ідоп. Київ: Ніка-Центр, 2007. 528 с.
5. Бурдельна Г. О., Полторак А. С. Ефективність використання оборотних активів на підприємствах АПК Миколаївської області Агросвіт. 2013. № 1. С. 42-44. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2013_1_11
6. Ващенко Н. В., Максимович Ю. І. Чинники формування та ефективності використання потенціалу оборотних активів підприємства. Інноваційна економіка. 2013. № 6. С. 330-335. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_6_80
7. Великий Ю. В., Нетудихата К. Л. Аналіз динаміки, структури та використання оборотних активів підприємств машинобудування. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2017. Вип. 23(3). С. 152-156. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_23\(3\)__38](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_en_2017_23(3)__38)
8. Велкова І. Ю. Сучасні методики розрахунку показників ефективності використання оборотних активів підприємств АПК. Вісник соціально-економічних досліджень. 2013. Вип. 1. С. 46-51.

URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsed_2013_1_8

9. Гаватюк Л. С., Пілат А. К. Удосконалення механізму управління оборотними активами як умова ефективного функціонування підприємств. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2022. № 1. С. 189-194. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2022_1_34

10. Гаркуша Н. М., Руденко І. В. Класифікація матеріальних оборотних активів у системі управління підприємством. Бізнес Інформ. 2018. № 12. С. 288-296. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_12_42

11. Гончар О. І. Оборотні активи підприємства: сучасний підхід до управління. Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. 2020. № 3. С. 262-265. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2020_3_47

12. Горбунова А. В., Дойнов Р. С. Удосконалення управління рухом дебіторської й кредиторської заборгованості як інструмент формування джерел фінансування оборотних активів. Причорноморські економічні студії. 2019. Вип. 40. С. 88-92. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2019_40_17

13. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>

14. Демченко Т. А. Проблемні питання ефективного формування та використання оборотних активів промислових підприємств. Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 22. С. 45-47. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_22_12

15. Дуброва Н. П., Лисуха І. В. Аналіз структури оборотних активів та ефективності їх використання на підприємстві. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". 2020. № 18(2). С. 13-18. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2020_18\(2\)_4](http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnj_2020_18(2)_4)

16. Жихарева В. В., Онешко С. В., Гусаковська І. В. Підхід до оцінки ефективності використання оборотних активів підприємств портової діяльності. Розвиток методів управління та господарювання на транспорті. 2018. Вип. 3. С. 5-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rmegt_2018_3_3

17. Зардова Я. В. Дослідження ефективності використання оборотних активів підприємств. Ефективна економіка. 2023. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_4_50

18. Золотухін Є. В. Оцінка ефективності використання оборотних активів підприємств електротехнічної галузі. Управління розвитком. 2013. №18. С. 72-75. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_18_26

19. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджено Мінфіном України від 08.02.2014 р. № 48. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

20. Коваленко Л. О., Жданюк Д. С. Ефективність використання оборотних активів підприємств виробництва харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів та напрямки удосконалення управління ними. Чернігівський науковий часопис. Серія 1 : Економіка і управління. 2017. Вип. 1. С. 70-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chnch_ekon_2017_1_13

21. Коць О. О., Цікайло М. А. Ефективність використання оборотних активів українськими підприємствами. Науковий вісник НЛТУ України. 2014. Вип. 24.10. С. 218-224. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnltu_2014_24

22. Кравченко О.С., Іванова Г.М. Оборотні активи: сутність, особливості формування та місце в фінансово-економічному механізмі управління підприємством. Вісник Хмельницького національного університету. 2011. №5. Т. 2. С. 29–32.

23. Кузнєцова Т. В., Лук'янчук Ю. А. Система управління оборотними активами як інструмент забезпечення платоспроможності підприємства. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Економічні науки. 2023. Вип. 1. С. 56-65. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnuvgrp_ekon_2023_1_8

24. Купріна Н. М., Сарієва Г. І., Ступницька Т. М., Мельник Ю. М., Корчаковська К. В. Сучасний аналіз оборотних активів підприємства в системі застосування аудиту спеціального призначення. Економіка харчової

- промисловості. 2023. Т. 15, Вип. 1. С. 31-43.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2023_15_1_6
25. Купріна Н. М., Ступницька Т. М., Антонюк О. П., Величко О. М. Сучасні аспекти фінансового аналізу оборотних активів підприємства. Економіка харчової промисловості. 2021. Т. 13. Вип. 3. С. 46-55.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/echp_2021_13_3_6
26. Лебедєва А. М. Методичні аспекти аналізу ефективності використання оборотних активів підприємства. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2015. № 1. С. 67-76.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/uazt_2015_1_9
27. Левкович О. В., Черновіл М. С. Управління оборотними активами промислових підприємств в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2023. №1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_1_35
28. Малюк С.І. Сучасні методи розрахунку показників ефективності використання оборотних активів.
https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/7469/1/20170321_EconFinance_V1_P099-103.pdf
29. Михальчук К. Економічна сутність оборотних активів підприємства. Тези XII Всеукраїнської студентської науково-практичної Інтернет-конференції «Економіка підприємства: теорія та практика» (20–21 квітня 2023р., м. Луцьк). С. 50-51.
<https://konfkafptl.lntu.edu.ua/index.php/KKPTLLNTU/article/view/24/22>
30. Мордань Є. Ю., Сумченко А. О. Методичний підхід до побудови системи управління оборотними активами підприємства. Вісник Сумського державного університету. Серія : Економіка. 2019. № 4. С. 24-34.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VSU_ekon_2019_4_5
31. Нагаєва Г. О. Шляхи підвищення ефективності використання оборотних активів у сільському господарстві. Актуальні проблеми інноваційної економіки. 2020. № 1. С. 22-27.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apie_2020_1_6

32. Насібова О. В., Придатченко Б. Ю. Теоретичні аспекти оптимізації оборотних коштів підприємства. Економіка і суспільство. Секція: Гроші, фінанси і кредит. Мукачівський державний університет. Випуск № 18. 2018. С. 794–802.

33. Нога Д. Г. Кругообіг оборотних активів аграрних підприємств та ефективність їх використання в сучасних умовах господарювання. Продуктивність агропромислового виробництва. економічні науки. 2013. № 23. С. 103-107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pav_2013_23_18

34. Носирєв О. О., Мехович С. А. Організаційно-економічний механізм управління оборотними активами підприємств промисловості в умовах ринкової трансформації. Економіка. Фінанси. Право. - 2021. - № 11(1). - С. 21-26. - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2021_11\(1\)__6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2021_11(1)__6)

35. Окселекко Н. О. Інтегральний індикатор визначення ефективності використання оборотних активів. Агросвіт. 2014. № 4. С. 52-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2014_4_11

36. Окселекко Н. О. Забезпеченість сільськогосподарських підприємств України оборотними активами та оцінка ефективності їх використання. Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету. 2013. № 1. С. 173-176. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddau_2013_1_46

37. Павлова Г. Є., Приходько І. П., Тютюнник Я. В. Облікове забезпечення операцій з надходження та використання оборотних активів. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 20(2). С. 147-150. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_20\(2\)__33](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuumevcg_2018_20(2)__33)

38. Перевозова І., Дзьоба О., Мінакова С., Бондаренко С., Василик О. Управління оборотними активами промислових підприємств в контексті реалізації маркетингової стратегії. Social development & Security. 2021. Vol. 11, Iss. 1. С. 237-258. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/socdevsec_2021_11_1_23

39. Пізняк Т. І., Неценко І. В. Оцінка ефективності використання оборотних активів як засіб підвищення конкурентоспроможності

підприємства. Економіка. Фінанси. Право. 2019. № 10. С. 28-31.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfipr_2019_10_7

40. Податковий кодекс України від 02.12.2011 № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

41. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджено наказом Мініфіну України від 08.10.99 р № 237. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

42. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції», затверджено наказом Мініфіну України від 09.08.13 р № 290. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

43. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 30 «Біологічні активи», затверджено наказом Мініфіну України від 18.11.04 р. № 790. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

44. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси», затверджено наказом Міністерства фінансів України № 246 від 20.10.99 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

45. Положення про ведення касових операцій в національній валюті, затверджено наказом Міністерства юстицій України № 637 від 15.12.2004 р. URL: <http://www.rada.gov.ua>.

46. Полторак А. С. Вплив обсягів дебіторської заборгованості на управління та підвищення ефективності використання оборотних активів. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2013. № 4. С. 82-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2013_4_13

47. Полторак А. С. Гармонізація державного регулювання щодо управління оборотними активами. Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки. 2014. № 7. С. 155-163. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhnau_ekon_2014_7_23

48. Полторак А. С. Механізм формування та ефективного використання оборотних активів на підприємствах АПК України. Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка. 2014. Т. 19, Вип. 3(2). С. 180-

184. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_3\(2\)__42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2014_19_3(2)__42)

49. Полторак А. С. Оцінка ефективності використання оборотних активів на підприємствах сільського, лісового та рибного господарства України. Агросвіт. 2013. № 17. С. 60-64.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2013_17_13

50. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

51. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Мінфін України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text>

52. Рябікіна Н. І. Оцінювання ефективності використання оборотних активів на підприємствах гірничо-збагачувального комплексу Кривбасу. Бізнес Інформ. 2018. № 4. С. 235-240.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_4_34

53. Сікетіна Н. Г., Іпатова А. П., Овод М. А. Аналіз ефективності використання оборотних активів підприємства. Вісник НТУ «ХПІ». № 47(1323). 2018. С. 78-81.
<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/6d87a740-8b75-4990-88bf-e2996e9c1360/content>

54. Соломіна Н.Ю. Розкриття сутності оборотного капіталу підприємства як комплексної фінансово-економічної категорії. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2011. №36. С. 81–85

55. Соляник Л. Г., Цуркан І. М., Галіба С. В. Економіко-математичне моделювання оптимізації управління оборотними активами промислового підприємства. Ефективна економіка. 2022. №11.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_11_48

56. Степанюк О.С. Економічні процеси оборотності активів та її показники. Академічний огляд. 2020. 2. С. 39–46.

57. Степанюк О. С. Особливості економічних процесів оборотності активів та ефективність їх використання. Європейський вектор економічного розвитку. 2018. № 2. С. 100–109. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ever_2018_2_9

58. Терещенко С.І., Федай В. В. Ефективне використання оборотних активів підприємством. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент. 2019. Вип. 2. С. 67-71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vsna_ekon_2019_2_14

59. Тютюнник Я. В. Сучасні підходи до визначення економічної сутності оборотних активів підприємства. Економіка та держава. 2021. № 4. С. 157–162. DOI: 10.32702/2306-6806.2021.4.157

60. Царенко О. В. Аналітичний інструментарій ефективності використання оборотних активів для забезпечення дієвості та цілеорієнтованого розвитку підприємства. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. 2018. Вип. 14(1). С. 84-92. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2018_14\(1\)__14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprer_2018_14(1)__14)

61. Човнюк Ю. В., Чередніченко П. П., Остапуценко О. П., Міщенко О. Д. Підвищення ефективності управління оборотними активами та короткотерміновими зобов'язаннями підприємств містобудування. Містобудування та територіальне планування. 2023. Вип. 82. С. 324-340. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/MTP_2023_82_25

62. Чуприна Х. М., Міронов О. О., Валяев О. В., Гуляєв Д. А. Механізм управління оборотними активами в складі цифрового підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2021. № 3. С. 69-76. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2021_3_10

63. Шинкар С. М., Мілаш І. В., Михайлова О. В. Дослідження ефективності використання основних елементів оборотних активів на підприємствах роздрібної торгівлі. Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. 2013. Вип. 1(1). С. 149-155. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2013_1\(1\)__23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/esprstp_2013_1(1)__23)

64. Шкроміда В. В., Гнатюк Т. М. Використання багатофакторного

мультиплікатора оборотності оборотних активів в управлінні конкурентоспроможністю підприємства. Бізнес Інформ. 2018. № 2. С. 191-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2018_2_28

65. Яковенко О. Теоретичні аспекти вдосконалення управління оборотними активами. Науковий вісник [Одеського національного економічного університету]. 2017. № 1-2. С. 174-189. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2017_1-2_16

ДОДАТКИ

